

บทที่ 5

วัฒนธรรมของมุสลิมในเมืองสงขลา

ได้กล่าวแล้วว่า วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ หรือคือทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเป็นสมาชิกในสังคม และถ่ายทอดสืบเนื่องกันมาอย่างมีแบบแผนเป็นมรดกของสังคม ด้วยเหตุที่วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่คนในสังคมสร้างขึ้น ไม่ใช่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ฉะนั้นวัฒนธรรมจึงมีลักษณะที่จะต้องเหมาะสมกับคนในสังคมนั้น คือมีลักษณะทั้งสะสม ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง ดังเช่น วัฒนธรรมของมุสลิมในเมืองสงขลา ก็เช่นเดียวกัน จะมีลักษณะเฉพาะตน แม้จะมีพื้นฐานมาจากศาสนาอิสลามเป็นสำคัญ แต่ด้วยเหตุที่มีสภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นแบบพุทธสังคม คือมีการผสมผสานกันระหว่างชุมชนไทยพุทธ ไทยมุสลิมและชาวจีน จึงมีผลทำให้วัฒนธรรมของมุสลิมในเมืองสงขลาเหมือนและต่างจากวัฒนธรรมมุสลิมในที่อื่น ๆ

ในการศึกษาวัฒนธรรมของมุสลิมในเมืองสงขลา ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในชีวิตประจำวันของมุสลิมเหล่านั้น ในเรื่องต่อไปนี้

1. การเกิด
2. การแต่งงาน
3. การตาย
4. การละหมาด
5. การถือศีลอด
6. การบริจาคทาน
7. การทำบุญออกบวช
8. การทำพิธีสัจพัต

¹ ทิพย์สุดา นัยทรัพย์. ภาษากับวัฒนธรรม. 2525. หน้า 6.

² สุภาพ ขันฤทธิ์. ภาษาไทยถิ่นที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน จังหวัดสงขลา. 2530. หน้า 5.

วัฒนธรรม : การเกิด

วัฒนธรรมการเกิดของมุสลิมในเมืองสงขลาปัจจุบัน จะคล้ายกับของไทยพุทธ คือ เมื่อตั้งครรภ์ก็จะนิยมไปฝากครรภ์กับหมอที่คลินิกหรือที่โรงพยาบาล ซึ่งเดิมจะมีการฝากครรภ์กับหมอต้าแยหรือที่เรียกว่าโต๊ะบัตัน และจะมีพิธีกรรมมากมาย ดังได้กล่าวอยู่ในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ ดังนี้

ในการฝากครรภ์ ชาวไทยมุสลิมจะเริ่มฝากครรภ์กับหมอต้าแยเมื่อมีครรภ์ครบ 7 เดือน ต้องนำมขนาว 1 ผล บอกลูกให้เกลี้ยง เช้ม 1 เล่ม น้ำนมขะพร้าว พอสมควรไปให้หมอต้าแย หมอต้าแยจะตรวจน้ำนมขะพร้าว แล้วนำมทาบริเวณหน้าท้องของผู้ตั้งครรภ์เพื่อให้คลอดง่าย หลังจากฝากครรภ์แล้วหมอต้าแยจะทำการตรวจครรภ์และรตหน้าสะเดาะเคราะห์ พิธีรตหน้าสะเดาะเคราะห์ ใช้มขนาว 7 ผล แล้วใช้เส้นด้ายดิบสวมศีรษะผู้เป็นสามิรรยาโดยให้สามิรรยายืนบนใบตองซึ่งวางบนพื้นแล้วจึงรตหน้าเป็นครั้งแรก หลังจากนั้นก็จะให้สามิรรยาขึ้นบันไดไปนั่งบนบ้านหมอต้าแยเริ่มสวดมนต์แล้วจะเอาด้ายดิบที่สวมคู่สามิรรยาออก แล้วจึงให้ทั้งคู่ลงบันไดกลับไปยืนบนใบตองซึ่งขึ้นครั้งแรกแล้วทำพิธีเช่นเดิมอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเสร็จพิธีหมอต้าแยจะตั้งใบตองและด้ายดิบให้ขาดเป็น 2 ท่อน เชื่อว่าผู้ตั้งครรภ์จะมีจิตใจที่สงบสุข หลังจากนั้นหมอต้าแยจะคอยดูแลครรภ์อยู่เสมอจนกระทั่งคลอด

หลังจากคลอดจะตัดสายสะดือและทำความสะอาดทารก ผู้เป็นบิดาจะกล่าว "บั้ง" ทางหูขวาของทารกและกล่าว "กอมัต" ทางหูซ้ายของทารก ในการกล่าว "บั้ง" ซึ่งเป็นบทเรียกมุสลิมให้เข้าละหมาดเป็นภาษาอาหารทางเครื่องกระจายเสียง ซึ่งมีความหมายเป็นภาษาไทย ดังนี้

¹ สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 1. หน้า

1. องค์อัลลอฮ์ผู้ยิ่งใหญ่ องค์อัลลอฮ์ผู้ยิ่งใหญ่
2. ข้าขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดอีกแล้ว นอกจากองค์อัลลอฮ์
3. ข้าขอยืนยันว่า ท่านนบีมุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของพระองค์
4. จงมาสู่การปฏิบัติลหฺมาด (กราบไหว้พระเจ้า) เกิด
5. จงมาในทางที่มิใช่เกิด
6. องค์อัลลอฮ์ผู้ยิ่งใหญ่
7. ไม่มีพระเจ้าอื่นใดอีกแล้วนอกจากองค์อัลลอฮ์

ส่วนการ "กอมัด" ทางหูซ้ายนั้น ก็กล่าวเป็นภาษาอาหรับเหมือนกัน ซึ่งเป็นบทที่ใช้บอกผู้ที่จะทำลหฺมาดให้ทราบว่า เริ่มลงมือลหฺมาดกันแล้ว บท "กอมัด" มีความเหมือนบท "บัจ" ต่างกันที่บท "บัจ" กล่าวประโยคละ 2 เที้ยว เพื่อย้ำให้มุสลิมได้ยินถึงบทเรียกให้เข้าลหฺมาดชัดเจน ส่วนบท "กอมัด" จะกล่าวเพียงเที้ยวเดียว และเพิ่มคำกล่าวอีกข้อหนึ่ง คือ "แท้จริงข้าได้ลหฺมาดแล้ว" ซึ่งจะกล่าวตามลำดับ ดังนี้

1. องค์อัลลอฮ์ผู้ยิ่งใหญ่ องค์อัลลอฮ์ผู้ยิ่งใหญ่
2. ข้าขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดอีกแล้ว นอกจากองค์อัลลอฮ์
3. ข้าขอยืนยันว่า ท่านนบีมุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของพระองค์
4. จงมาสู่การปฏิบัติลหฺมาด (กราบไหว้พระเจ้า) เกิด
5. จงมาในทางที่มิใช่เกิด
6. แท้จริงข้าได้ลหฺมาดแล้ว
7. องค์อัลลอฮ์ผู้ยิ่งใหญ่
8. ไม่มีพระเจ้าอื่นใดอีกแล้ว นอกจากองค์อัลลอฮ์

ในการกล่าวบท "บัจ" และบท "กอมัด" เข้าหูของทารกนั้น ถือเป็นความเชื่อที่เด็ทหารกให้รู้ว่า เมื่อเขาโตขึ้นเขาจะต้องทำลหฺมาดตามบทบัญญัติของอิสลาม แต่มีผู้รู้หลายท่านกล่าวว่าแท้จริงไม่จำเป็นต้องกล่าวบท "บัจ" และบท "กอมัด" เข้าหูทารกก็ได้ เพราะทารกยังไม่สามารถรับรู้เรื่องอะไรได้เลยเมื่อคลอดใหม่

เดิมในสมัยก่อน จมพิจิวางทารกลลงในภาต ส่วนใหญ่จะเป็นภาตทองเหลือง ซึ่งในภาตนั้นจะมีเบาะรอง ใต้เบาะจะวางเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตเหมาะกับเพศของทารกเช่น เพศชายจะวางหัตถ์หรือเครื่องใช้ที่หัดด้วยเหล็ก ส่วนทารกหญิงมักนิยมวางเครื่องประดับประเภททองคำ และหัตถ์ไปเย็บมักจะให้ของขวัญ อาจจะเป็นเงินหรือทอง โดยสอดไว้ใต้เบาะเช่นกัน แต่ในปัจจุบันพิจิไม่ปรากฏอีกเพราะคนส่วนใหญ่ไปคลอดที่คลินิกหรือโรงพยาบาลอาจจะไม่สะดวกเหมือนคลอดที่บ้านเหมือนสมัยก่อน ส่วนแขกที่ไปเยี่ยมเยียนทั้งมารดาและทารก ก็นิยมนำของขวัญประเภทเสื้อผ้าและเครื่องใช้สำหรับทารกเป็นส่วนใหญ่

หลังจากนั้นอีก 7 วัน เมื่อออกจากคลินิกหรือโรงพยาบาลแล้ว จมพิจิขึ้นเปลซึ่งเป็นการนำทารกลงอุ้หรือเปล ในการขึ้นเปลนั้น จมพิจิทำการเปิดปากเด็ก การโกนผมไฟ พิจิเช็ดสัตัวหรือที่เรียกว่า อากักยะฐ พร้อมทั้งมีการตั้งชื่อให้เด็กทารกนั้นด้วย จมพิจิจะเชิญแขกมาร่วมหรือไม่ว่าแล้วแต่ฐานะของเจ้าภาพ

พิจิดังกล่าวจะเริ่มจากโต๊ะอิหม่ามและโต๊ะยออื่น ๆ จะอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน ผู้เป็นบิดาจะอุ้มเด็กไว้แล้วส่งเด็กต่อ ๆ กัน ไปยังโต๊ะอิหม่ามและโต๊ะยอตามลำดับจนครบ พร้อมทั้งจมาพิจิเปิดปากเด็กไปด้วยโดยการใช้फलอินทผลัม หรือน้ำผึ้งรวงถูพตามปากเด็กเพื่อให้เด็กได้รับสิ่งที่ดีและหลุดแต่สิ่งที่ไม่ดี ต่อจากนั้นจะเป็นพิจิโกนผมไฟ โดยจะสระผมให้เด็กก่อนเพื่อให้ผมนิ่มโกนง่าย แล้วจึงให้โต๊ะอิหม่ามขลิบผมให้เล็กน้อย (ถ้ามีเวลาน้อย) แล้วบิดาของเด็กจะโกนต่อจนหมดศีรษะ แต่ถ้าโต๊ะอิหม่ามมีเวลามากก็จะเป็นผู้โกนผมให้เด็กเองจนหมด ผมของเด็กนั้นนิยมนำไปฝังดิน แต่ปัจจุบันบางคนก็ไม่สนใจว่าจะนำผมของเด็กไปทิ้งที่ไหน พิจิการก็ไม่เคร่งครัดเหมือนสมัยก่อน ซึ่งพิจิกรรมมากมาย แต่ในบางถิ่นของภาคใต้ก็ยังพิจิกรรมการโกนผมไฟที่ละเอียดอยู่ ดังที่สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 1¹ กล่าวไว้ดังนี้

¹ สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 1. 2529.

เมื่อโกนผมเสร็จแล้วนำเด็กลงไปอาบน้ำซึ่งจะเป็นน้ำคลองหรือน้ำบ่อแล้วแต่สะดวก หมอตำแยเป็นผู้ทำพิธีอาบ แม่เด็กและญาติจะเป็นผู้ช่วยเหลือ สิ่งจำเป็นที่ใช้มี มะพร้าวห้าวพันธุ์ 1 ผล แป้งผสมใบเหมียงพรว้าที่บดละเอียด รากหญ้าตีนกา น้ำย่านสะบ้า และน้ำมันขมิ้น วิธีการเริ่มด้วยหมอตำแยนำรากหญ้าตีนกามาทำเป็น แปรง ชุบแป้งที่ผสมใบเหมียงพรว้ามาทาที่ศีรษะเด็กจนทั่วตัวแล้ว นำเด็กลงจากเรือน ไปสู่ที่อาบ การนำเด็กลงจากเรือนนี้ มีวิธีการปฏิบัติต่างกันระหว่างเด็กผู้ชายกับ เด็กผู้หญิง คือถ้าเป็นเด็กผู้ชาย นิยมหลังจากนั้นโดนน้ำเรือน โดยถือตามประเพณี นิยมว่า ผู้ชายเป็นผู้พาหน้า เป็นพ่อบ้านและเป็นผู้นำในครอบครัวและสังคม ถ้าเป็น เด็กผู้หญิงนิยมหลังจากนั้นโดนหลังเรือน โดยถือตามประเพณีนิยมว่าผู้หญิงเป็นผู้มาหลัง เป็นแม่บ้านและเป็นผู้รับผิดชอบงานภายในครัวเรือน เมื่อถึงนั้นได้ขึ้นสุดท้าย หมอ จะหยุดอยู่ชั่วครู่หนึ่ง เพื่อบอกกล่าวแก่เจ้าที่เจ้าทาง ขอให้ขอทางนำเด็กไปอาบน้ำ เมื่อนำเด็กสู่ที่อาบเรียบร้อยแล้ว หมอตำแยและผู้ช่วยเหลือก็จะช่วยกันจับเด็กให้นั่ง บนผลมะพร้าวที่เตรียมไว้ แล้วอาบน้ำชำระกายพอกด้วยน้ำย่านสะบ้าและน้ำมันขมิ้น จนสะอาดเรียบร้อยแล้ว แล้วนำเด็กขึ้นเรือนประกอบพิธีแต่งกายและขึ้นเปลต่อไป

เปลที่นิยมนำมาประกอบพิธี มักนิยมนำด้วยผ้าผูกคล้ายเปลยวน โดยที่บิดาของเด็ก จะอุ้มเด็กวางลงในเปล แล้วมีการสวดขอพรจากองค์อัลลอฮ์ ขณะสวดบิดาของเด็กจะอุ้ม เด็กขึ้นมาเวียนรอบเปลประทักษิณ 3 รอบ แล้ววางเด็กลงในเปลอีกครั้ง พร้อมกับสวดขอ พรต่อจนจบ ในพิธีนี้ผู้ชายเท่านั้นที่จะได้อยู่ร่วมในพิธีจนเสร็จ ฝ่ายผู้หญิงจะเป็นผู้คอยบริการ สิ่งที่ผู้ทำพิธีต้องการ และจัดหาอาหารคาวหวานเลี้ยงทั้งโต๊ะอิหม่าม โต๊ะยี่ และแขกที่มา ร่วมงาน

เสร็จจากพิธีขึ้นเปล จะมีการตั้งชื่อให้เด็ก โดยโต๊ะอิหม่ามจะถามบิดาของเด็กคน นั้นว่าเกิดวันใด เวลาใด เพื่อจะได้ตั้งชื่อให้เป็นสิริมงคลแก่เด็ก ชื่อที่นิยมตั้งในพิธีนี้จะใช้ ภาษาอาหรับเท่านั้น เพื่อให้มีความรู้สึกว่าเป็นมุสลิม แต่ในการตั้งชื่อของมุสลิมในเมือง สงขลา จะนิยม 2 ลักษณะ คือ

1. ตั้งชื่อเป็นภาษาไทยในฐานะที่เป็นคนไทย ซึ่งชื่อภาษาไทยนี้ไว้ใช้เป็นทางการ เช่น แจ้เกิด เข้าโรงเรียน หรือใช้ติดต่อราชการ นิยมตั้งอย่างไทยพหุทั่วไพบแต่ไม่ต้องดูวันเวลาที่เกิด จะเอาที่คิดว่าไพเราะ เหมาะกับความต้องการของบิดามารดา

2. ตั้งชื่อเป็นภาษาอาหรับในฐานะที่เป็นมุสลิม ซึ่งจะนิยมดูวันเวลาที่เกิด เพื่อเป็นชื่อที่ใช้ในเวลาประกอบพิธีทางศาสนา เช่น การขอพร การทำบุญให้เมื่อถึงแก่กรรม หรือในการจ่ายชะกาด เป็นต้น ทั้งยังเชื่อว่าพระเจ้าหรือองค์อัลลอฮ์จะรู้จักเขาเหล่านั้นจากชื่อภาษาอาหรับเท่านั้น ในการตั้งชื่อจะพิจารณาจากหลักต่อไปนี้

เพศ - ชาย หรือ หญิง

วันเกิด - ตรงกับวัน เดือน ปีอะไร

เวลาคลอด - กลางวันหรือกลางคืน

ซึ่งชื่อที่ตั้งมักจะเป็นชื่อบุคคลที่สำคัญในคัมภีร์อัลกุรอานทั้งหญิงและชาย จะถือว่าเป็นสิริมงคลยิ่ง เช่น ชื่อของบรรดานบี ชื่อของบรรดาราชูล(เราะซูล) ในศาสนาอิสลาม ชื่อผู้ซึ่งชื่อเสียงและบทบาทในประวัติศาสตร์ของอิสลาม ชื่อที่มีความหมายในการแสดงคุณธรรมอันสูงสุดขององค์อัลลอฮ์ ดังตัวอย่างการตั้งชื่อจากสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 3¹ ดังนี้

1. ใช้คำที่เป็นพระนามของบรรดานบีและเราะซูล เช่น ที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอาน มีอยู่ 25 ท่าน คือ อาดัม อีดิรีย หุห ฮุฎ คอและฮุ อิบรอฮีม ลุฎ อิสมาอีล อิสนาก ยะฮูบ ยะฮูบ อัยยิบ ฮะยีบ มุซา ฮารูน ซุลกิฟลี ดาอูด สุลมาน อิสยาสะฮ์ อิลยาส ยูนุส ซาการียา ยะฮยา อีซา และหมัหมัด (ศอลา)

2. ใช้คำที่เป็นนามของบุคคลที่มีชื่อเสียงและบทบาทในประวัติศาสตร์อิสลามท่านอื่น ๆ เช่น บัศรี (ชื่อของนักปราชญ์ทางศาสนาอิสลาม) บุคอรี (ชื่อของผู้เชี่ยวชาญอัล-หะดีษ) มัหดี (ชื่อของผู้ที่อัลลอฮ์ทรงประทานลงมาเพื่อเป็นสัญญาณให้ชาวโลกรู้ว่าวันปรโลกนั้นใกล้มาถึง) อับดุลลอฮ์ (ชื่อบิดาของเราะซูลหมัหมัด) อับดุล-

¹ สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 3. 2529.

มฤณอลิบ (ชื่อปู่ของเราราชูลมฤณมัต) ยาศิม (ชื่อพ่อทวดของเราราชูลมฤณมัต) ชูเบร
ยาริส อัมบัส ยัมชะย

3. ใช้คำที่มีความหมายแสดงคุณสมบัติอันสูงสุดของอัลลอฮ์ เช่น อาชีซ (ผู้ทรงพลัง)
พัตตะย (ผู้บรรดาสรรพสิ่งทุกอย่าง) ยาดิ (ผู้ชี้แนะแนวทางแห่งพระองค์) ฉาลิล
(ผู้ส่งส่งในความบริสุทธิ์ในการดำเนินกิจทุก ๆ ด้าน) มาลิก (ผู้ทรงเป็นเจ้าของ
แห่งสรรพสิ่งทั้งมวล) กอเดร (ผู้ทรงอำนาจสามารถบันดาลให้ทุกสิ่งทุกอย่างตาม
ต้องการ) เรายัหม (ผู้ทรงเมตตา กรุณา ปราณิ) รือหมาน (ผู้ทรงเมตตา กรุณา
ปราณี) ราซิด (ผู้ฉลาดที่สุดในกาหนด) วาเฮด (ผู้ทรงเอกะ) และรอซซึก
(ผู้ทรงบันดาลสรรพสิ่งทั้งหลายที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของมวลมนุษย์) เป็นต้น

และถ้าเป็นเพศหญิง ก็นิยมใช้ชื่อสตรีมุสลิมที่มีบทบาททางศาสนาและประวัติศาสตร์
อิสลาม ชื่อมารดา ชื่อภรรยาของนบีและรอซูลต่าง ๆ เช่น อามีนะ (ชื่อมารดาของรอซูล
มฤณมัต) คอติหยะ (ชื่อภรรยาของรอซูลมฤณมัต) เป็นต้น

กำเนิดเวลากลางวัน

อาทิตย์

ชาย อิบรอฮีม, สุลัยมาน, ดาอูด, อีซา, มูซา, ยะฮ์ยา,
อัยยูบ, ซาการียา, ยารูฮ, ซอแลห์

หญิง ฮาลีมะฮ์, อัมฟะฮ์, ฮานีฟะฮ์, สุลัยคอ, หรือ รอบีอะฮ์

จันทร์

ชาย อษมัด, มุฮัมมัด, มุฮัมมัด, กอเซ็ม, ตอยยิบ, ตอเฮร,
นุห, หรือดาเนียล

หญิง ฟาติมะฮ์, อุมมุซาลามะฮ์, ไชเคาะฮ์, อาอีชะฮ์, รอบีอะฮ์,
ฮามิดีฮ์, ตอยยิบะฮ์, หรือ ตอฮิเราะฮ์

อังคาร

ชาย อิศมาอิล, อิศฮัก, ยามัล, ยะกูบ, ซาอูน, อะหมัด, คอลิด,
 ยะห์ดาร์ หรือ ยูซุฟ
 หญิง คอดีเยฮ์ ซาลามะฮ์, ซาฟีนะฮ์, อิศซะฮ์, หรืออะตีเกียฮ์,

พุธ

ชาย อาลี, อาซัน, ฮุเซ็น, อับดุลมาลิก หรือ อับดुरรอฮูฟ
 หญิง อาอิซะฮ์, ฮามีดีฮ์ หรือ อาอิดีฮ์

พฤหัสบดี

ชาย อับดุลเลาะห์, อับดุลเราะฮ์มาน, อับดุลวาฮับ, อับดุลการิม, หรือ
 อับดุลกอฟี
 หญิง กัลโซม, ฮาบีบะห์, มาเรียม, ซอฟียะฮ์, หรือ มารีเยฮ์

ศุกร์

ชาย อาดา, ยูซุฟ, ยูนุส, มัห์ไซร์, อับดุลอาซิส หรืออับดุลเลาะห์
 หญิง ฮาวา, ฮาย์ร, อาอิซะฮ์, ฟาติมะฮ์ หรือ มารีเยฮ์

เสาร์

ชาย อับดุลกอเดร, อับดุลลาตีฟ, อับดุลมัตตอลิ๊บ, อับดुरรอฮีม
 หรือ อับดुरรอซก
 หญิง มาเรียม, ซาริฟะฮ์, หรือ ลาติฟะฮ์

กำเนิดเวลากลางคืน

อาทิตย์

ชาย อิสมาอีล, อาบูบักร, อุมาร, อุสมาน หรือ अबดุลเลาะห์
หญิง ฮัฟเซฮะฮ์, ฮาวา, หรือ โซหนับ

จันทร์

ชาย มุฮัมมัด, อะหมัด, อุสมาน, อิซา, อุมาร, มุซา, ดาวูด
หรือ ไอยิบ
หญิง ฟาติมะฮ์, ซาเราะฮ์, หรือ อาปี้ด๊ะฮ์

อังคาร

ชาย มุซา, ฮารูน, อิบรอฮีม, ยะก๊อบ, ยูซุป, หรืออิสมาอีล
หญิง ฮาวา, อาอีชะฮ์ หรือ อามีนะฮ์

พุธ

ชาย ฮาซัน, อิสมาอีล, นุห, สุไลมาน, ยูซุป, ยะหยา, หรือฮาการียา
หญิง มุหิยะฮ์, โซหนับ, ฮาวา, มาเรียม, ซอฟียะฮ์ หรือ มัยมุนะฮ์

พฤหัสบดี

ชาย อาดำ, ฮิดริส, ยะก๊อบ, ไอยิบ, ซอลละฮ์, หรือ ดาวูด
หญิง อาอีชะฮ์, ยามิละฮ์, ฮามีด๊ะฮ์, ซาลามะฮ์, หรือ อาปี้ด๊ะฮ์

ศุกร์

ชาย มุฮัมมัด, ยะห์ดีรุ, ฮันนีาส, อิซา, अबดุลเลาะห์, अबดุลมานาฟ
หรือ अबดุลกอเดรุ,

หญิง คอติยะย์, ยามิละย์, ยามิดีัย หรือ ซอฟียะย์

सार

ชาย อาลี, อันดุลเราะฮ์มาน, ยูซุป, อันดลกัฟฟาร, อันดลมาลิก,
อันดลกอนี, ไอยอบ หรือ อันดลฮาลิม

หญิง มาเรียม, เซาดิัย, ฮาบีบะฮ์ หรือ อาซีซะฮ์

จะสังเกตเห็นว่าชื่อต่าง ๆ ที่นิยมนามที่ตั้งให้เด็กนั้น ส่วนมากจะมีการปรับเปลี่ยนให้เป็นไปตามสำเนียงของคนในท้องถิ่น และถ้าชื่อยาวก็อาจจะตัดให้สั้น ทั้งนี้ก็เพื่อสะดวกในการออกเสียง เช่น มาเรียม อาจจะเป็น เหมียม อันดลเลาะห์ เป็น ดลเลาะห์ อาติกะฮ์ เป็น ตักกะ เป็นต้น และอีกสาเหตุหนึ่งก็อาจจะเป็นเพราะไม่มีตัวอักษรหรือคำที่สามารถนำมาถ่ายทอดเสียงให้ตรงกับภาษาอาหรับได้จึงส่งผลให้เสียงของชื่อต่าง ๆ ผิดเพี้ยนกันไปในแต่ละท้องถิ่น แต่ความหมายของชื่อเหล่านั้นก็ยังคงความหมายเดิมที่ยังคงให้ความเป็นสิริมงคลแก่ผู้ได้ชื่อเหล่านั้น

ในการทำบุญขึ้นเปเลเด็กนั้น จะมีการเชือดสัตว์ หรือที่เรียกว่าพิธีอากิกะฮ์ ซึ่งถือเป็นการทำบุญให้แก่เด็ก คือให้เด็กเจริญวัยขึ้นด้วยความสุขสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ นับเป็นพิธีกรรมที่ควรปฏิบัติ แต่ไม่เป็นการผิดข้อบัญญัติถ้าไม่ได้ทำ ซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะของแต่ละครอบครัว เพราะในพิธีอากิกะฮ์นี้ จะต้องมีการเชือดสัตว์ เช่น แพะ แกะ วัว ตามข้อกำหนด ถ้าเป็นเด็กผู้ชายจะต้องเชือด 2 ส่วน ถ้าเป็นเด็กผู้หญิงเชือด 1 ส่วน แพะหรือแกะถือว่า 1 ตัวเท่ากับ 1 ส่วน แต่ถ้าเป็นวัว 1 ตัวเท่ากับ 7 ส่วน ถ้าจะเชือดวัวก็ต้องหาเด็กมาเฉลี่ยทาพร้อม ๆ กัน จากนั้นนำเนื้อสัตว์นั้นมาแกงหมั่น ซึ่งเป็นแกงที่มุสลิมในเมืองสงขลานิยมมาก นำแกงหมั่นนั้นมาเลี้ยงแขก และแจกจ่ายให้แก่ญาติมิตรและรวมทั้งคนยากจน

พิธีอากิกะฮ์นี้ ถ้าแม่ครอบครัวยากจนก็ไม่จำเป็นต้องทำทันที อาจจะต้องรอนจนกว่าบิดามารดาจะมีทรัพย์สินพอ ซึ่งบางคนหากเอา돈อื่นได้แล้วก็ได้ หรือถ้าไม่สามารถทำได้เลยก็ไม่ต้องการ

วัฒนธรรม : การแต่งงาน

การแต่งงานของมุสลิมในเมืองสงขลาดูเหมือนจะไม่แตกต่างจากไทยพุทธมากนัก นอกจากพิธีกรรมทางศาสนา ในการเลือกคู่ครองนั้นคัมภีร์อัลกุรอานโองการที่ 221 กล่าวว่า "ท่านทั้งหลายอย่าได้แต่งงานกับหญิงต่างศาสนาจนกว่านางจะศรัทธาในอิสลาม ทาสที่มี ศรัทธาอันดีกว่าพวกนาง แม้นางจะทำให้ท่านทั้งหลายพอใจก็ตาม และท่านทั้งหลายอย่าได้แต่งงานกับชายต่างศาสนา จนกว่าเขาจะศรัทธาในอิสลาม ทาสที่มีศรัทธาอันดีกว่า พวกเขา แม้ว่าพวกเขาทั้งหลายจะทำให้ท่านพอใจก็ตาม บรรดาผู้ไม่มีศรัทธาอันจริงจะนำพา ท่านไปสู่ขุมหนรก" นอกจากนี้อาจจะทำให้เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตคู่ ซึ่งพอจะสรุป ได้ดังนี้

1. ในการแต่งงานของมุสลิมนั้นมีจุดมุ่งหมายที่จะทำความสงบทางใจ ป้องกันการ ผิดประเวณี ต้องการทานุบำรุงบ้านให้เป็นหน่วยของสังคมที่มีคุณภาพ ต้องการบุตรที่ดีสืบสกุล และดำรงศาสนา ไม่ได้แต่งงานเพื่อคามารมณ์หรือบำบัดความใคร่อย่างเดียว ดังนั้นการ แต่งงานของอิสลามถือว่าเป็นบุคคลเดียวกัน ศรัทธาเดียวกันเพราะสามีและภรรยา มีหน้าที่ จะต้องปฏิบัติต่อกันตามบัญญัติของอัลลอฮ์ จะต้องช่วยกัน จะต้องคุ้มครองกัน ตกเตือนกันและ กันให้พ้นจากไฟนรก

2. ปัญหาเกี่ยวกับลูก การที่จะสอนลูกให้เป็นมุสลิมที่ดีนั้น พ่อแม่ต้องเป็นผู้มี ศรัทธาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน ในเมื่อพ่อเป็นอย่าง แม่เป็นอย่าง ย่อมสร้าง ความ กังวลใจให้เกิดขึ้นในตัวลูกเพราะไม่รู้จะตามใครดี ลูกอาจจะปฏิบัติตนนอกศาสนาแล้วปัญหา ก็ตกหนักบนพ่อแม่มุสลิมในวันกียามัต (วันพิพากษาของพระเจ้า)

3. มีปัญหาเรื่องญาติพี่น้อง อิสลามห้ามการตัดขาดญาติพี่น้องไม่ว่าญาติพี่น้องจะ เป็นศาสนิกใด ขณะเดียวกันก็ห้ามทำพิธีในศาสนาอื่นอย่างเด็ดขาด ปัญหาจะเริ่มเกิดตั้งแต่ การกิน และผู้ที่ห้ามก็คือศาสนาเพราะเพียงหวังจะได้แต่งงานก็ยังไม่มีความรู้พอจะอธิบาย ให้ญาติของตนฟังได้ ถ้าหากเรื่องอาหารการกินไม่เป็นปัญหาเพราะเข้าใจกันดี ปัญหาอีก ข้อหนึ่งที่จะตามมาคือพิธีในศาสนา เช่น การตาย เมื่อญาติที่เป็นศาสนิกอื่นตาย มุสลิมไม่ไว้ทุกข์ ไม่กราบศพ ไม่ร่วมพิธีเผาหรือฝัง ข้อนี้เริ่มก่อความไม่พอใจแก่ญาติ ยิ่งถ้าพ่อแม่ตายก็

ยิ่งจะเกิดปัญหาหนักยิ่งขึ้น

แม้ว่าศาสนบัญญัติได้กล่าวไว้อย่างนั้น แต่ก็ยังมีชายหญิงหลายคนที่พอใจในคนต่างศาสนา ซึ่งบิดามารดาก็ต้องจัดพิธีแต่งงานให้ อย่างที่เรียกว่า การนิคห์ เพราะเมื่อได้นิคห์แล้ว ทั้งคู่ก็ต้องรับผิดชอบชีวิตของตนเอง โดยเฉพาะชีวิตฝ่ายวิญญาณจิต

นอกจากนี้ในบทบัญญัติของการ เลิกลูกครองพระเจ้าหรือองค์อัลลอฮ์ยังห้ามแต่งงานกับบุคคลอีก 3 ประเภทคือ

1. ผู้มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติอย่างใกล้ชิด รวม 7 ตำแหน่ง อันได้แก่ บิดา หรือมารดา บุตรหรือธิดา พี่หรือน้องผู้ร่วมบิดามารดา พี่หรือน้องของบิดา พี่หรือน้องของมารดา บุตรหรือธิดาของพี่ หรือของน้องชาย บุตรหรือธิดาของพี่หรือของน้องหญิง
2. ผู้มีความสัมพันธ์ทางตมึนน้ำนมจากแม่เหมือนกัน มี 2 ตำแหน่ง คือ แม่และพี่หรือน้องที่ร่วมตมึนน้ำนมจากแม่คนหนึ่งเดียวกัน
3. ความสัมพันธ์กันด้วยภาวะสมรส มี 3 ตำแหน่ง คือ แม่ของภรรยา ลูกสาวของภรรยา (ทั้งโดยเชื้อสายหรือร่วมตมึนน้ำนมก็ตาม) ภรรยาของพ่อ (พ่อเลี้ยง) ภรรยาของลูก (ลูกเลี้ยง)

ส่วนในเรื่องที่ศาสนาอนุญาตให้ผู้ชายสามารถมีภรรยาถึง 4 คนได้นั้นก็ต่อเมื่อชายนั้นสามารถให้ความยุติธรรมแก่ภรรยาทั้งสี่ได้โดยไม่บกพร่อง ซึ่งมุสลิมในเมืองสงขลาส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาดีพอสมควร ทั้งได้เห็นวัฒนธรรมไทยพุทธมีผิวเดียวเมียวเดียว ทำให้ชายมุสลิมในเมืองสงขลา มีความคิดนิยมภรรยาเดียวมากกว่าการมีภรรยามากกว่าหนึ่ง และอาจจะเป็นเพราะการมีภรรยามากกว่าหนึ่งนั้นดูจะเป็นการยุ่งยาก ถ้าหากให้ถูกต้องตามศาสนบัญญัติในการให้ความยุติธรรมแก่ภรรยาเหล่านั้น ซึ่งในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 4¹ ได้อธิบายไว้ว่า

คำว่าให้ความยุติธรรมแก่ภรรยาทุกคนนั้น หมายถึงให้ความยุติธรรมได้ทุกเรื่องเช่น ให้เครื่องใช้คนแรก 1 ชิ้น ก็ต้องให้คนที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 อย่างเดียวกันด้วย ถ้า

¹ สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 4.

จนนอนบ้านแรก 2 คืน ก็ต้องเวียนไปนอนบ้านที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 บ้านละ 2 คืน ด้วย มิเช่นนั้นก็ถือว่ากระทำผิดศาสนบัญญัติ นอกจากนั้นศาสนายังบัญญัติให้ต้องให้ความยุติธรรมโดยต้องปฏิบัติดังนี้

- (1) ไม่อนุญาตให้รวมภรรยาไว้ในสถานที่แห่งเดียวกันวันแต่จะได้รับความยินยอมจากนาง
- (2) ต้องแบ่งเวรให้ภรรยาแต่ละคนและขณะที่แบ่งเวรให้คนหนึ่งคนใดนั้นไม่อนุญาตให้เข้าไปในบ้านของภรรยาอื่น ๆ ในตอนกลางคืน ไม่ว่าจะมีความจำเป็นหรือไม่ก็ตาม ถ้าเป็นความจำเป็นก็ให้เข้าไปตอนกลางวัน เช่น ไปเอาของ ไปจ่ายปัจจัยยังชีพที่จำเป็น แต่จะอยู่นานไม่ได้ มิฉะนั้นจะต้องชดใช้ให้ภรรยาเจ้าของเวร
- (3) เมื่อสามีมีความประสงค์จะเดินทาง จำเป็นต้องให้บรรดาภรรยาจับสลากและต้องออกเดินทางไปพร้อมกับภรรยาที่จับสลาก
- (4) ถ้าชายใดได้แต่งงานกับหญิงหนึ่ง โดยที่ชายนั้นมีภรรยาเดิมอยู่สองคนแล้ว ให้เลิกแบ่งเวรแก่ภรรยาทั้งสองนั้นในช่วงนี้ เพื่อมาอยู่กับภรรยาคนใหม่ โดยมีกำหนดตามเงื่อนไขคือ ถ้าภรรยาคนใหม่เป็นหญิงที่ยังบริสุทธิ์ให้อยู่กับเธอ 7 วัน แต่หากเป็นหญิงที่เสียความบริสุทธิ์แล้วให้อยู่กับเธอ 3 วัน ทั้งนี้ต้องชดใช้ช่วงเวลานี้ให้แก่ภรรยาเดิม

ในการที่หมบทบัญญัติไว้เช่นนี้ แท้จริงมีเจตนาให้ภรรยาได้เพียงคนเดียว ดังโองการในคัมภีร์อัลกุรอานที่ว่า "ท่านทั้งหลายจงแต่งงานกับหญิงที่ท่านพอใจเกิด สองคน สามคน สี่คน แต่หากท่านทั้งหลายกลัวว่าจะไม่ให้ความยุติธรรมแก่ภรรยาหลายคนได้ ก็จงแต่งงานกับภรรยาคนเดียว"

การแต่งงานของมุสลิมในเมืองสงขลาที่ถือปฏิบัติกันมาก็เริ่มตั้งแต่มีการสู้ขอ การหมั้น พิธีแต่งงานและงานเลี้ยง เช่นเดียวกับไทยพุทธทั่วไป ซึ่งปัจจุบันแต่ละขั้นตอนไม่ยุ่งยากมากนัก การสู้ขอส่วนใหญ่ชายหญิงมักจะมีใจกันมาก่อน นัดแนะกันแล้วจึงบอกให้ผู้ใหญ่มาสู้ขอให้

ชายหรือหญิงที่จะแต่งงานจะต้องบรรลุนิติภาวะทางศาสนา คือหญิงมีประจำเดือน และชายมีความรู้สึทางเพศแล้ว เมื่อได้ตัวเพื่อความพอใจและเรียนรู้นิสัยใจคอและสูกแล้ว เจื่อนใจของการแต่งงานต้องมีมะฮัร (ของหมั้นซึ่งชายให้แก่หญิงและเป็นกรรมสิทธิ์ของหญิงแต่ผู้เดียว) ไม่จำกัดจำนวน อาจจะเป็นเงินหรือทองคำหนึ่ง หรือแหวนเงินวงเดียว หรือถ้าฝ่ายชายไม่มีเงินเลยจะสอนอัลกุรอานแก่หญิงก็ได้ (อิสลามไม่สนับสนุนการฟุ่มเฟือย อวดมั่งอวดมี) มะฮัรนี้จะให้ก่อนแต่งงานหรือภายหลังก็ได้ตามความยินยอมของผู้หญิง

การสูก

เริ่มจากฝ่ายชายมอบหมายให้พ่อแม่ หรือญาติผู้ใหญ่ ไปทาทามสูกกับพ่อแม่ฝ่ายหญิง ส่วนใหญ่พ่อแม่ฝ่ายหญิงจะถามความสมัครใจจากลูกสาวก่อน (บางรายก็ถือเอาการตัดสินใจของพ่อแม่เป็นเอกสิทธิ์) เมื่อพ่อแม่ฝ่ายหญิงจะกำหนดสินสอด (มะฮัร) และทองหมั้นพร้อมกำหนดวันหมั้น มักจะเป็นวันเดียวกับวันแต่งงาน (นิคัฮ์) ทั้งนี้เพื่อความสะดวกสินสอด (มะฮัร) ที่ส่งขลา มักจัดเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่หนึ่ง เป็นสินสอดตามข้อตกลงชุมชนที่จะใช้เปิดดูในวันแต่งงาน โดยกำหนดเป็นเงินประมาณ 101 บาท และส่วนที่สอง เป็นสินสอดที่พ่อแม่ฝ่ายหญิงกำหนดโดยที่สินสอด (มะฮัร) ซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าสาวจะเก็บไว้เอง หรือมอบให้พ่อแม่ก็ได้

หลังจากตกลงเรื่องสินสอดของหมั้นเรียบร้อยแล้ว ก็จะหาวันดีที่จะประกอบพิธีแต่งงาน มุสลิมบางคนจะดูฤกษ์ดูยาม แต่ไม่เคร่งครัดนัก เพราะบางคนอาจจะดูแค่วันสะดวกและเหมาะสมทุกฝ่าย แต่โดยหลักอันถูกตองมุสลิมจะต้องเชื่อว่าองค์อัลลอฮ์ทรงสร้างทุกวันนี้หมด จะจัดงานวันไหนก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับประเพณีนิยมของแต่ละท้องถิ่น ถ้านิยมดูฤกษ์ดูยามอาจให้ฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายเป็นผู้ไปหา โดยจะเอาวันเดือนปีเกิดของหญิงและชายที่จะสมรสไปให้โต๊ะครุหรือโต๊ะอิหม่ามดูฤกษ์หาวันแต่งงาน ขึ้นตอนต่อไปก็จะเตรียมงาน พิธีจะประกอบที่บ้านฝ่ายหญิง และเป็นหน้าที่ของฝ่ายหญิงที่จะต้องเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ให้พร้อม

การหมั้น

ตามประเพณีไทยมุสลิมอาจเลือกทำได้ 2 ลักษณะ คือ หมั้นก่อนทำพิธีนิกะห์ (แต่งงานตามหลักศาสนา) หรือหมั้นหลังทำพิธีนิกะห์ ซึ่งมีข้อห้ามต่างกัน กล่าวคือถ้าหมั้นก่อนแต่งงาน เจ้าบ่าวจะถูกต้องตัวเจ้าสาวไม่ได้ จะกระทำการระหว่างผู้ใหญ่ของทั้ง 2 ฝ่าย เท่านั้น แล้วจึงแจ้งให้เจ้าบ่าวและเจ้าสาวรู้ว่าตนมีคู่หมั้นแล้ว เพื่อจะทำให้การติดต่อกันในภายหลังเป็นไปด้วยความสะดวก คือฝ่ายชายสามารถติดต่อกันญาติของฝ่ายหญิงได้โดยไม่ถูกครหาหินหา ส่วนการหมั้นหลังพิธีนิกะห์แล้ว เจ้าบ่าวสามารถถูกต้องเจ้าสาวได้ เจ้าบ่าวจึงสวมของหมั้นให้กับเจ้าสาวได้

การแห่ขันหมาก

เป็นการแห่เจ้าบ่าวไปยังบ้านเจ้าสาวเพื่อประกอบพิธีแต่งงาน เป็นประเพณีนิยม จะฮีหรือไม้โก้ ถ้ามี ขบวนแห่เจ้าบ่าวจะประกอบด้วยขันหมากตามที่ตกลงกัน ซึ่งจะต้องมีจำนวนเป็นเลขคี่อย่างน้อย 5 ขัน ขันหมากสำคัญ ๆ คือ เงินหรือทอง "มะฮัร" ขันหมากชั้นพลู ขันของหมั้น (หากหมั้นกับแต่งเป็นวันเดียวกัน) นอกนั้นก็เป็นอย่างอื่นต่าง ๆ จะต้องเพิ่มขันหมากและชั้นพลูเพื่อให้แก่ได้ยอหมั้นตามต่อนิกะห์เป็นกรณีพิเศษ

ผู้ที่ถือขันหมากนิยมเลือกคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตสมรส หรือเป็นคนที่น่านับถือ รายที่เคร่งครัดมาก ๆ จะห้ามหญิงหม้ายและสาว ๆ ถือขันหมาก

การแต่งงาน (นิกะห์)

โดยปกติจะใช้สถานที่ทำพิธีในมัสยิด หรือบ้านพ่อแม่เจ้าสาวในวันแต่งงาน จะไม่นิยมการแห่ขันหมากเหมือนเมื่อก่อน ขบวนเจ้าบ่าวจะมีลักษณะอย่างไรขึ้นอยู่กับฐานะของฝ่ายเจ้าบ่าว สิ่งที่ขาดไม่ได้คือสินสอด(มะฮัร) ที่ได้ตกลงกันไว้ ส่วนของหมั้นขึ้นอยู่กับที่ตกลงกัน (บางรายฝ่ายเจ้าสาวเป็นผู้จัดการเอง)

ช่วงที่สำคัญที่สุดของการแต่งงานคือการนิกันห์ ต้องประกอบด้วยองค์ 5 ได้แก่ วลี (คือผู้ปกครองของหญิงซึ่งมีสิทธิ์ให้หญิงนั้นประกอบพิธีสมรส ต้องเป็นเพศชาย มีสติสัมปชัญญะ ไม่อยู่ระหว่างประกอบพิธีฮัจญ์ อาจเป็นบิดา ปู่ พี่ชายหรือน้องชายก็ได้) เจ้าน้าว พยาน 2 คน (ต้องเป็นมุสลิมที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์และบรรลุนิติภาวะ) ประธานผู้ทำพิธีนิกันห์ (อาจเป็นคนเดียวกับวลีก็ได้ หรือเป็นโต๊ะอิหม่ามในละแวกนั้น) และมะฮัร การทำพิธีก็เหมือนกับการนิกันห์ในสมัยก่อน ดังนี้

เมื่อขบวนเจ้าน้าวมาถึง ส่วนใหญ่จะใช้สถานที่บ้านของฝ่ายหญิง เจ้าสาวจะหลบไปอยู่ในห้องหรือในครัว ให้พ่อแม่และญาติ ๆ ฝ่ายหญิงต้อนรับ เลี้ยงน้ำตามสมควร เมื่อถึงเวลาอันสมควร ก็จะประกอบพิธีแต่งงาน (นิกันห์) โดยมีเจ้าน้าว, วลี บิดาหรือผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาว ส่วนใหญ่พ่อเจ้าสาวจะยกหน้าที่นี้ให้แก่โต๊ะอิหม่ามเป็นผู้จัดการแทน มีพยานรู้เห็นการแต่งงานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เป็นมุสลิมชาย และสินสอด (มะฮัร) ที่จะเปิดนับหลังจากการกล่าวคำเสนอของผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงและคำตอบรับของเจ้าน้าว (จำนวน 101 บาท) ก่อนเสร็จพิธีนิกันห์จะมีการอัญเชิญคัมภีร์อัลกุรอานเพื่อเป็นสิริมงคล

เมื่อองค์ประกอบของการแต่งงานพร้อม วลีก็จะกล่าวคำนิกันห์ใช้ภาษาไทยว่า "ข้าพเจ้าทำการนิกันห์นาย.....บุตรของ.....กับ น.ส.บุตรของ..... ด้วยมะฮัร ตามที่ได้ตกลงกันไว้" (ถ้าวลีเป็นโต๊ะอิหม่ามที่ได้รับมอบหมายจากพ่อเจ้าสาว คำกล่าวก็จะเป็น "ฉันได้รับมอบหมายจากพ่อของเจ้าสาวให้ฉันจัดการแต่งงานนาย.....บุตรของ.....กับ น.ส.....บุตรสาวของนาย..... ด้วยมะฮัรจำนวน 101 บาท) หลังจากนั้น วลีจะรับมะฮัรจากเจ้าน้าวมานับจำนวนเงิน 101 บาท ต่อหน้าพยาน เมื่อถูกต้อง โต๊ะอิหม่ามและผู้ร่วมพิธีร่วมกันขอตออา (ขอพรจากอัลเลาะห์) ให้แก่คู่บ่าว-สาว สุดท้ายอาจจะมีการตีหมหรือหน้าหวานเล็กน้อย เป็นอันเสร็จพิธีทางศาสนา

ในการกล่าวคำนิกันห์ บางคนจะใช้คำภาษาอาหรับ โดยให้เจ้าน้าวท่องคำตอบรับ การแต่งงานล่วงหน้ามาก่อน เพราะเมื่อถึงเวลาทำพิธีจะได้ไม่ลังเล โดยโต๊ะอิหม่ามจะกล่าวบทบัญญัติเกี่ยวกับการแต่งงานที่เรียกว่า "บาจอกุฎิบาฮ์"

จบการ "บาจอกูริเบะห์" แล้ว ได้ะอิหม่ามก็ยื่นมือไปจับปลายนิ้วมือของ เจ้าบ่าวหนึ่งนิ้วได้ก็เพียงนิ้วเดียว พร้อมกับเริ่มประกอบพิธีแต่งงานให้โดยการกล่าว วาจาเป็นสำคัญ สมมติว่าเจ้าบ่าวชื่อตลเลาะห์ เจ้าสาวชื่อมินา ซึ่งเป็นบุตรสาวของ นายฮัมมัดแต่งงานกันด้วยเงินหัวขันหมากจำนวน 101 บาท ได้ะอิหม่ามก็จะกล่าวดังนี้ "ยา... ตลเลาะห์ อากูนิกะห์ อากันดีเกา บาร์วอเกลัวลิลบาเปาญอ อากันดาคุ ดืออันมินา เบ็นติฮัมมัด เว็นชะบาญาญอ สะราได้ะติมอญูโละตุโยะเกียตุหา" แปล ความว่า "อา... ตลเลาะห์ ฉันได้รับมอบหมายจากพ่อ (ของเจ้าสาว) ให้ฉันจัดการ แต่งงานเธอกับมีนาบุตรสาวของฮัมมัด ด้วยเงินหัวขันหมากจำนวน 101 บาท ตูนา" คำว่า "ตูนา" เป็นท่อนองคำสั่งให้เจ้าบ่าวกล่าวคำตอบรับ เมื่อได้ะอิหม่ามกล่าวมาจนกระทั่งถึง คำ "ตูนา" ซึ่งคำนี้จะต้องกล่าวลากเสียง พร้อมกับบีบปลายนิ้วมือเจ้าบ่าวที่ได้จับถือไว้ เพื่อเป็นการเตือนสติเพราะเจ้าบ่าวต้องรีบกล่าวตอบรับโดยเร็วอย่าให้ทันสิ้นเสียงตูนา เจ้าบ่าวต้องกล่าวตอบรับตามแบบฉบับดังนี้

"อากูริมอญิกะห์ญอ ดืออันอิซิกะห์ เว็นชะบาญาตะริชีโบะฮิดู" แปลความว่า "ฉันยอมรับการแต่งงานตามจำนวนเงินหัวขันหมากดังกล่าวแล้ว"

หลังจากเสร็จพิธีทางศาสนาก็จะมีการเลี้ยงฉลองคู่บ่าว-สาว มีการรับประทานอาหารร่วมกัน ก่อนญาติมิตรและแขกที่มาร่วมงานจะกลับ เจ้าภาพก็จะมิช้าเหินหวเหลิอง ไล่ห่อให้กลับบ้านด้วย ซึ่งการแต่งงานของมุสลิมในเมืองสงขลา ดูเหมือนช้าเหินหวเหลิอง จะขาดเสียไม่ได้ จะพูดกันติดปากถึงการแต่งงานว่า "เมื่อไหร่จะได้กินเหินหวเหลิอง" มีความหมายว่า "เมื่อไหร่จะแต่งงาน" นั่นเอง เจ้าภาพบางคนที่มีฐานะดีพอจะเลี้ยงอาหาร แขกที่มาร่วมงานตลอดวัน แล้วแต่ว่าแขกคนใดจะมาร่วมงานเวลาใด ซึ่งส่วนใหญ่แขกจะ ร่วมงานช่วงค่ำอีกรอบหนึ่ง ในช่วงนี้เจ้าสาวมักจะเปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่ จากชุดผ้าถุงบาเต๊ะ เสื้อแขนกระบอกรัดรูป มาเป็นชุดราตรียาวอย่างเจ้าสาวทั่วไป ส่วนเจ้าบ่าวก็จะแต่งชุด คอยต้อนรับแขก ส่งแขก และขอบคุณแขก ด้วยการมอบของชำร่วยให้เป็นทีระลึก แขกที่ได้รับ เชิญอาจจะมีของขวัญมอบให้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเงินสดมอบให้คู่บ่าว-สาว จากนั้นจะ มีการส่งตัวผู้หญิงห่อซึ่งได้จัดเตรียมไว้แล้ว โดยให้ผู้เฒ่าผู้แก่จูมอ่าวสาวเข้าห้องเพื่อเป็น สิริมงคล

การหย่า

องค์อัลลอฮ์ไม่มีจุดประสงค์ที่จะให้สามีและภรรยาหย่าจากกัน แต่ถ้าเห็นว่าจะอยู่กันไม่ได้จริง ๆ ก็ไม่บังคับให้สามีภรรยาจากกันอยู่ด้วยกันจนไม่มีความสุขตลอดชีวิต อิสลามอนุมัติให้สามีภรรยาหย่ากันได้ แต่เป็นการอนุมัติที่รังเกียจ (คือไม่เต็มใจ ไม่อยากให้หย่า ถ้ายังประนีประนอมกันได้) ดังนั้นสามีภรรยาจะต้องถ่อมหน้าใจกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

สามีภรณามีสิทธิที่จะหย่าได้เมื่อมีเหตุผลสมควร เช่น สามีชู้หรือมีเมียช้อยและ ไม่เลี้ยงดู ไม่ปฏิบัติตามหลักศาสนา หายสาบสูญไปเกินกำหนด 1 ปี ก็ให้ไปยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่ทางศาสนาหย่า หรือถ้าหญิงไม่อยู่ในโอวาท (ที่ถูกต้องตามกฎหมายของอิสลาม) ห้ามปรามการาบแล้วก็ไม่เชื่อฟัง หรือนางมีชู้ ก็ให้หย่าได้ เมื่อหย่าแล้วผู้หญิงไม่จำเป็นต้องออกจากบ้านสามี จะรอจนครบฮิดดะฮ์คือหลังจากที่ประจำเดือน 3 เดือน ก็ได้ยกเว้นนางได้ทำการบดสีซัดเจน

การหย่านั้นหม้อกำหนดว่าให้หย่าได้ เมื่อผู้หญิงไม่มีประจำเดือน ทั้งคู่ไม่ได้กำลังโมโหและต้องหม้อพยาน 2 คน การหย่าจะสมบูรณ์คือให้ผู้หญิงแต่งงานใหม่ได้ก็ต่อเมื่อครบฮิดดะฮ์ คือหลังจากมีประจำเดือน 3 เดือน และให้คืนดีกันได้ 2 ครั้ง ถ้าคืนดีกันก่อนครบฮิดดะฮ์ไม่ต้องหม้อใหม่แต่ต้องหม้อพยาน และเรียกได้ว่าเคยหย่ากัน 1 ครั้งแล้ว ถ้าครบฮิดดะฮ์แต่ต้องการคืนดีต้องหม้อใหม่ให้ของหมั้นใหม่ ในการหย่าแต่ละครั้ง ถึงจะพูดว่า "ฉันหย่าเธอ 3 ครั้ง" แล้วก็ยังถือว่าเป็นการหย่าครั้งหนึ่งครั้งเดียว ถ้าหย่าครบ 3 ครั้งแล้วจะหม้อสามีเดิมไม่ได้ จะต้องหม้อสามีใหม่แล้วเกิดหย่ากับสามีใหม่และรอจนครบฮิดดะฮ์แล้วจึงหม้อหม้อกับสามีเดิมได้อีก (ถ้าต้องการ)

วัฒนธรรม : การตาย

เมื่อมุสลิมในเมืองสงขลาถึงแก่กรรม หรือ อายัล ญาติพี่น้องก็จะไปแจ้งให้ทาง มัสยิดทราบ ทางมัสยิดจะแจ้งข่าวไปยังมุสลิมใกล้เคียงให้รับรู้โดยการตีกลองขนาดใหญ่ (ขนาดตัวกลองทำด้วยต้นตาลขนาดใหญ่) ในการตีกลองแจ้งข่าวการตายนั้น ญัตติดังนี้

- ถ้าผู้ตายเป็นผู้ใหญ่ชาย จะตี 7 ที
- ถ้าผู้ตายเป็นผู้ใหญ่หญิง จะตี 5 ที
- ถ้าผู้ตายเป็นเด็ก จะตี 3 ที

การตีกลองนอกจากจะแจ้งข่าวการตายแล้ว ยังเป็นสัญญาณให้มุสลิมมาร่วมพิธีศพ ซึ่งเรียกศพนั้นว่า "มะยัต" ตั้งแต่มาหฺนฺในญัตติมิตรที่ยังอยู่ แล้วยังร่วมอ่านหน้าศพ ห่อศพ ทยหมาดศพ จนนำไปฝัง ซึ่งทั้งหมดต้องทำให้เสร็จภายใน 24 ชั่วโมง

การอ่านหน้าศพ

ถ้าเป็นศพมุสลิมที่ตายอย่างปกติ การอ่านหน้าศพก็จะเป็นไปตามขั้นตอนครบถ้วน แต่ ถ้าศพที่ถูกกลืนทั้งวันหลายวัน เช่น ถูกฆาตกรรม จมน้ำตาย ถูกไฟไหม้ ก็จะไม่อ่านหน้าศพพอเป็น พิธี (การรดหน้าศพจะไม่ครบตามขั้นตอน)

การอ่านหน้าศพถ้าผู้ตายเป็นชายก็ให้ญาติพี่น้องผู้ชายอ่านหน้าให้ ถ้าผู้ตายเป็นหญิงก็ให้ญาติพี่น้องผู้หญิงอ่านหน้าศพให้ ยกเว้นเป็นสามีภรรยาทั้งสองสามารถอ่านหน้าศพให้แก่กันได้ และถ้าผู้ตายเป็นเด็กที่ยังไม่มีความรู้สึกลงทางเพศ ญาติพี่น้องชายหรือหญิงก็อ่านหน้าศพให้ได้ การให้ญาติชายหรือหญิงอ่านหน้าศพให้ในช่วงนี้หมายถึงผู้จะอ่านหน้าให้ศพประมาณ 3-4 คน จะต้องนั่งเหยียดขาตรงแล้วหน้าศพนอนเหยียดบนขาของผู้จะอ่านหน้าให้ ในการอ่านหน้าศพจะมี โต๊ะอิหม่าม โต๊ะคอเต็บและผู้รู้ร่วมด้วย เพื่อชี้แจงการอ่านหน้าศพที่ถูกต้องให้แก่ญาติพี่น้องที่เป็นผู้อ่านให้ศพ การอ่านหน้าศพ จะต้องทำด้วยความระมัดระวัง (เพื่อเป็นการไม่ให้เกียรติแก่ผู้ตาย) มีการอ่านหน้า ถูสบู่ สระหม ก่อนอ่านจะเอาเครื่องประดับสิ่งแปลกปลอมและสิ่งสกปรกในบริเวณช่องปาก, ตา, หู, จมูก และทวารหนัก ออกให้หมด

ในการอาบหน้าศพ ยังมีข้อจำกัดว่า ผู้ที่จะเป็นผู้อาบน้ำให้ศพ จะต้องอาบน้ำชำระ
 กายตัวเองให้สะอาดเสียก่อน สถานที่ที่จะอาบหน้าศพ จะต้องอาบในที่มืดชิด โดยศพจะนอน
 ยาวบนขาของผู้ที่อาบหน้าศพ 3-4 คน เมื่อผู้ทำพิธีอาบหน้าศพเสร็จแล้วก็จะเปิดโอกาสให้ญาติ
 พี่น้องเข้ามามีโอกาสอาบน้ำให้ศพด้วย โดยจะดักน้ำรดศพให้ทั่วจากศีรษะลงมาถึงเท้าซึ่งจะ
 ใช้น้ำราดจากศีรษะลงมาถึงเท้าด้านขวา 3 ครั้ง ด้านซ้าย 3 ครั้ง จนหมดผู้ที่ประสงค์จะ
 อาบหน้าศพ จากนั้นก็จะอาบน้ำการบูร น้ำพุทรา และน้ำมะลิผสมอีก 3 ครั้ง หลังจากนั้นก็จะ
 มีการอาบน้ำละหมาดให้ศพ เช็ดตัวให้แห้ง ใช้สาลิลูกเคล้ากับการบูรและพิมเสนปนให้
 ละเอียด นำมาปิดอุดหูทั้งสองข้าง อุดจมูก ปาก ตาทั้งสอง บริเวณหน้าผาก ทวารหนัก
 ข้อพับทั้งแขนและขา หัวนม ทาแป้ง และสวมเสื้อผ้า (ถ้าเป็นศพหญิง) ให้เรียบร้อยก่อนจะ
 ห่อศพ

การห่อศพ

ถ้าเป็นศพผู้ชาย จะใช้ผ้าขาวปิดมิดตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า จำนวน 3 ชั้น ถ้าเป็นศพ
 ผู้หญิงจะใช้ผ้าขาว 5 ชั้น (รวมผ้าขาวและชุดสำหรับผู้หญิงใช้ละหมาด หรือผ้าละกง) และ
 ผ้าขาวที่วางราบแต่ละชั้นจะโรยด้วยพิมเสนและการบูร (ญาติผู้ตายบางคนใช้กลีบดอกไม้
 หอมๆ คละไปด้วย) หลังจากหน้าศพวางกลางพื้นผ้า จยพับโดยการให้ผ้าทางขวาทับทางซ้าย
 ใช้เศษผ้าขาวผูกเป็นช่วง ๆ เริ่มช่วงเหนือศีรษะศพ บริเวณอกศพ บริเวณสะดือศพ บริเวณ
 ต้นขาศพ และปลายเท้าศพ

ผู้ห่อศพ คือ โต๊ะอิหม่าม โต๊ะกอเต็บ หมอตำแย หรือผู้รู้วิธีห่อศพ การห่อจะวาง
 ศพให้นอนหงาย มือทั้งสองวางบนท้อง โดยให้มือขวาทับมือซ้าย ม้วนผ้าที่รองรับอยู่ 3 ชั้น
 ต่อจากนั้นก็อนุญาตให้พี่น้องมาดศพบเป็นครั้งสุดท้าย เพื่อเป็นการขอขมาต่อศพและบางคนอาจ
 มีการอธิษฐานให้ดวงวิญญาณผู้ตายไปสู่สุคติ หลังจากนั้นก็จะใช้สาลิปิดหน้า ปิดตามส่วนที่มีข้อ
 พับ เช่น ข้อศอก เข่า และใช้สาลิอุดยึดตามช่องต่าง ๆ เช่น ระหว่างนิ้วมือ นิ้วเท้า ช่อง
 จมูก ปาก ทวารเบา ทวารหนัก ช่องคลอด เมื่อทำเสร็จแล้วจึงเอาผ้าห่อ โดยให้ผ้าทาง
 ขวาทับทางซ้าย ห่อเป็น 3 ชั้น แต่ละชั้นญาติพี่น้องจะโรยด้วยเครื่องหอม เช่น น้ำหอม ไม้

จันทร์ ดังที่กล่าวมาแล้ว การห่อศพนี้ตามบทบัญญัติไม่ควรใช้ผ้าที่มีราคาแพง เพราะถือเป็นเรื่องฟุ่มเฟือยและเหมาะสมแก่คนเป็นมากกว่าคนตาย แต่ทั้งนี้ก็แล้วแต่ฐานะของผู้ตาย ถ้าเป็นคนรวยอาจใช้ผ้าอย่างดีก็ได้

ผ้าที่ห่อศพผู้ชายมี 3 ผืน เพราะศพผู้ชายจะไม่มีกรรมสวเลื่อ จะใช้ผืนแรกปิดตั้งแต่สะดือถึงเข้า ผืนที่ 2 ปิดตั้งแต่คอถึงตาตุ่ม ผืนที่ 3 ปิดทั้งร่าง ส่วนศพผู้หญิงจะใช้ผ้า 5 ผืน คือ ผ้าห่ม เสื้อ ผ้าคลุมศีรษะ (ชุดละหมาด) และผ้าห่มศพสีขาวอีก 2 ผืน ตามบทบัญญัติอนุญาตให้ห่อหุ้มศพผู้หญิงด้วยผ้าที่ผู้ตายเคยใช้มาก่อนได้ แต่สำหรับผู้ชายไม่ควรห่อหุ้มด้วยที่ไม่ใช่สีขาว

หลังการห่อศพเสร็จแล้ว ก็จะทำพิธีละหมาดให้แก่ศพ นิยมละหมาดในมัสยิด มีผู้ร่วมละหมาดไม่น้อยกว่า 40 คน ถ้าเป็นศพผู้ชายให้หันศีรษะไปทางทิศใต้ ถ้าเป็นศพผู้หญิงให้หันศีรษะไปทางทิศเหนือ หน้าศพที่ห่อแล้ววางบนแคร่หาม (มีคนหามประมาณ 12 คน) และเอาหีบศพ (โกดะห์) ครอบ โดยหีบศพไม่มีพื้นรองด้านใต้ ปิดด้วยผ้าหีบ (ตามหลักการที่ถูกต้อง การฝังศพจะไม่ใช้หีบศพ จะใช้การขุดหลุม และเจาะด้านข้าง หน้าศพสอดเข้าไปใช้ไม้กระดานเพียง 1 แผ่นกั้นแล้วฝัง แต่ดินที่กุโบ (สุสาน) ของมุสลิมในสงขลา เป็นดินทรายร่วนจึงเป็นต้องหีบศพ

เมื่อวางหีบศพแล้วก็เอาพรมที่ปัก หรือเขียนเป็นอักษรภาษาอาหรับในคัมภีร์อัลกุรอานคลุมหีบศพอีกครั้ง เมื่อก่อนจะมีการทำเป็นโครงไม้ตกแต่งด้วยกระดาดสี และดอกไม้สวยงาม ครอบสวมหีบศพอีกชั้นหนึ่ง แต่ปัจจุบันนี้ค่านิยมการทำโครงไม้ค่อยลดลง เนื่องจากมีความสิ้นเปลืองฟุ่มเฟือยซึ่งผิดหลักการของอิสลาม

การละหมาดศพ

โดยอิหม่ามจะเป็นผู้นำในพิธี ผู้ร่วมอื่นเป็นผู้ตาม การละหมาดให้ศพจะต้องให้ครบ 7 ประการ ถ้าไม่ครบถือว่าละหมาดนั้นใช้ไม่ได้ ซึ่งมีดังนี้

1. เนียตดักบิร ("เนียต" คือการอธิษฐาน "ดักบิร" คือการยกมือทั้ง 2 ข้างขึ้นที่หู แล้วทำการละหมาดเพื่อเป็นสื่อที่จะร่อนนำจิตวิญญาณไปสู่พระเจ้า)

2. ยืนตรงสำหรับผู้สามารถยืนได้
3. ดักบีร์ 4 ครั้ง (รวมทั้งดักบีร์ครั้งแรก)
4. อ่าน (สาธยาย) ฟาติฮะห์ (บทบังคับที่ต้องอ่านทุกครั้งที่ทำการละหมาด)

หลังจากดักบีร์ครั้งแรก

5. อ่าน (สาธยาย) ซอละวัตุนบี (เป็นบทสวดดีเพื่อระลึกถึงพรหมบี) หลังจากดักบีร์ครั้งที่ 2

6. อ่านดูอา (คำภีร์ที่ใช้อ่านเพื่อระลึกถึงผู้ตายเพื่อให้วิญญาณมีความสุข การอ่านในที่นี้หมายถึงสาธยาย) ให้แก่ผู้ตาย หลังดักบีร์ครั้งที่ 3

7. ให้สลาม (ทักทายแบบอิสลาม) หลังดักบีร์ครั้งที่ 4

เมื่อละหมาดเสร็จ ในกรณีที่ละหมาดศพที่สุเหร่าหรือมัสยิดให้รับหามศพไปยังสุสาน (กูโบ) ในทันที ถ้าหาพิธีละหมาดที่สุสานก็ให้รับทำการฝังศพทันที (ทั้งนี้เพราะตามศาสนบัญญัติจะต้องฝังศพหลังจากตายไม่เกิน 24 ชั่วโมง) การเคลื่อนย้ายศพจะต้องกระทำอย่างนุ่มนวล ดั้งนั้นการนำศพไปฝังของมุสลิมในเมืองสงขลา จึงนิยมหามศพไปยังสุสาน จะไม่นิยมนำศพบรรจุโกศไป เพื่อไม่ทำให้ศพสั่นสะเทือนหรือโคลงเคลง ส่วนผู้ที่เดินตามศพอาจปลัดกันหามด้วยก็ได้ ด้วยความเชื่อที่ว่า การหามศพจะได้บุญทั้งผู้ตายและผู้หาม การร่วมขบวนนำศพไปสุสานจะเดินตามหลังหรือนำหน้าศพก็ได้

การฝังศพ

ในการขุดหลุมฝังศพ จะมีการขุดเตรียมไว้ก่อนที่ศพจะไปถึง ซึ่งสามารถขุดได้หลายลักษณะ ดังที่ สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 1¹ ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ขุดให้ลึกประมาณหนึ่งเมตรครึ่ง ความกว้างให้พอหย่อนหีบศพลงได้ ใช้ฝังศพที่ใส่หีบศพ

¹ สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 1. 2529.

2. ขุดให้ลึกประมาณหนึ่งเมตรครึ่งแล้วเจาะลูกหลุมด้านขวามือ ความยาวพอดำคพลวงวางได้ เป็นหลุมที่ใช้สำหรับฝังศพที่ไม่ใส่หีบ เพื่อใช้กระดานแผ่นเดียวกลบปิดปากหลุม
3. ขุดให้ลึก 1 เมตร แล้วเจาะลูกหลุมตรงกลางให้มีความกว้างยาวพอบรรจุศพลงไปได้ แล้วเอากระดานแผ่นเดียวปิดปากหลุมแล้วกลบดิน

แต่การขุดหลุมเพื่อฝังศพของมุสลิมในเมืองสงขลา ก็กระทำตามศาสนบัญญัติคือเมื่อมีผู้ตายก็จะรีบฝังศพให้เสร็จภายใน 24 ชั่วโมง (1 วัน) ห้ามเผาศพเด็ดขาด เมื่อหามศพไปถึงโกโบจระมิญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงที่เป็นผู้ช่วยขุดหลุมรอคอยอยู่ ขนาดของหลุมฝังศพลึกประมาณเกือบ 2 เมตร ความกว้างขนาดพอเหมาะที่จะนำศพลงไปได้สะดวก เมื่อถึงเวลาเหมาะสมที่บรรดาญาติ ๆ มาพร้อม ก็นำศพ (มัยยิต) ซึ่งห่อผ้าขาวลงมาก่อน โดยให้นอนตะแคงราบกับพื้นดิน ต้องให้ศพนอนหันหน้าไปยังกบะฮ์ เมืองเมกกะ ขณะที่นำศพลงหลุมทุกคนต้องทำอย่างระมัดระวังและวางอย่างนุ่มนวล ห้ามตีศพ (กอดขย) ครอบศพให้มิดมิดมิดญาติ ๆ ไปรยดินลงไปไหนหลุม ผู้ช่วยที่ลงไปยืนในหลุมจะเอาเสื่อขึ้นไม่ให้ดินกระทบหีบศพแรงนัก ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้เกียรติแก่ผู้ตาย หลังจากทุกคนไปรยดินลงหลุมหมดผู้ลงไปก็จะขึ้นมา ถ้ายกกลบดินไม่หมด ญาติ ๆ ก็จะช่วยกันกลบ และพูนดินขึ้นมาให้สูงเป็นเนินขนาดความยาวและความสูงพอเหมาะ ห้าเอาอิฐหรือหิน หรือไม่ก็กระดานด้านใต้ศีรษะและด้านเท้า เพื่อเป็นเครื่องหมายไว้กันคนเหยียบหรือข้ามและสำหรับการมาเยี่ยมเยือนผู้ตายในช่วงภายหลังจะจำได้ เมื่อฝังศพเสร็จ โต๊ะอิหม่าม โต๊ะครู ผู้รู้จะนั่ง 2 ข้าง ของหลุมและอ่านคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมกัน เมื่อเสร็จพิธี ญาติพี่น้องของผู้ตายจะต้องกลับบ้านหลังจากคนอื่น ๆ กลับไปแล้วอย่างน้อย 1 ชั่วโมง

สำหรับญาติมิตรที่อยู่ห่างไกลไม่อาจเดินทางมาร่วมพิธีฝังศพได้ทัน หรือเมื่อรู้ว่าญาติเสียชีวิตโดยไม่รู้ว่าศพอยู่ที่ใด ถ้าประสงค์จะลงหลุมให้ ก็อาจทำ "นมาซมอฮิบ" คือการลงหลุมโดยไม่ต่อมิศพอยู่เฉพาะหน้า เพียงแต่ให้หันหน้าไปทางเมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย (ทางหินกบะฮ์) แล้วลงหลุมให้ครบ 7 ประการ ดังกล่าวมาแล้ว (คือตักบิร 4 ครั้ง) ก็ย่อมถือว่าได้ลงหลุมให้พออย่างสมบูรณ์

ที่หลุมฝังศพนิยมใช้ปูนซีเมนต์หล่อเป็นรูปสี่เหลี่ยมปักหรือวางไว้เป็นเครื่องหมาย ที่ด้านศีรษะของหลุมศพนิยมปักเสาหรือหลักซึ่งเขียนชื่อผู้ตายตามชื่อภาษาอาหรับ หรือไม่ก็นำก้อนหินสีขาวไปวางไว้เพื่อให้ญาติพี่น้องจำได้เรียก อิฐหรือหินหรือหลักที่ปักไว้เป็นสัญลักษณ์นั้นว่าตันดา(tanda) และเมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนาทุกปี บรรดาบุตรหลานจะไปอ่านคัมภีร์อัลกุรอานที่หลุมศพ นำดอกไม้ไปสักการะ และอาจถวายข้าวอบบริเวณนั้นด้วย

ส่วนการเผ่ากุโบ เพื่ออ่านคัมภีร์อัลกุรอานให้แก่ผู้ตายนั้น ญาติผู้ตายที่มีฐานะดีก็จะจัดให้มีการเผ่ากุโบและอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน อาจจะเป็น 3 วัน 5 วัน หรือ 7 วัน โดยความเป็นจริงแล้วการอ่านคัมภีร์อัลกุรอานแก่ผู้ตายนั้น จะอ่านที่กุโบ หรืออ่านที่บ้านก็มีผลเท่า ๆ กัน

ส่วนการทำบุญแก่ผู้ตายเมื่อครบ 7 วัน 45 วัน หรือ 100 วัน บางรายก็ยังกระทำอยู่ โดยเป็นการกระทำตามประเพณีที่คนรุ่นก่อน ๆ ปฏิบัติกันมา บางส่วนก็จัดทำโดยถือเอาความคล่องตัวทางการเงิน ไม่กำหนดเวลา ส่วนทางมัสยิดหลังจากฝังศพครบ 3 วัน จะมีกิจการ "ชีเกด" ให้แก่ผู้ตาย (ชีเกด - เป็นการอ่านคำสรรเสริญองค์อัลลอฮ์ ความว่า "มีพระเจ้าเพียงองค์เดียว คือองค์อัลลอฮ์")

หลังจากฝังศพแล้วมีประเพณีที่ผู้อยู่ข้างหลังต้องปฏิบัติ คือการเยี่ยมสุสานเพื่อให้ระลึกถึงความตาย ไม่ตั้งอยู่ในความประมาท การไปเยี่ยมไม่กำหนดว่าจะต้องไปในวันใด แต่มีข้อกำหนดว่าห้ามเจาะจงไปเยี่ยมเฉพาะญาติผู้หนึ่งผู้ใด แต่ให้เยี่ยมทั้งสุสาน และเมื่อเข้าไปในสุสานควรกล่าว "สลาม" แก่ผู้ตายที่ยังอยู่ในสุสานเพื่อเป็นการเตือนสติตัวเอง และเมื่อไปยืนในบริเวณสุสานต้องระวังไม่ให้เหยียบบนหลุมศพ ไม่นั่งบนหลุมศพและไม่พิงหลุมศพทั้งห้ามไม่ให้ลงหมาดเพื่อเคารพศพ

ในการตายของไทยมุสลิมมีความเชื่ออยู่ประการหนึ่งว่า เมื่อมุสลิมในหมู่บ้านหรือตำบลใดตายโดยมุสลิมที่มีชีวิตอยู่ไม่ได้ทำ 4 ประการ คือ อาบน้ำศพ ห่มห่อศพ ละครหมาดศพ และฝังศพ จะมีบาปกันทั้งหมู่บ้าน ถ้ามีใครคนใดคนหนึ่งหมู่บ้านนั้นจัดการแก่ศพแล้วก็จะพ้นบาปกันทั้งหมู่บ้าน ปัจจุบันความเชื่อนี้ก็ลดลง แต่การไปร่วมในพิธีศพนี้ดูจะเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องหาโอกาสไปร่วมให้ได้ ซึ่งเป็นจิตสำนึกที่ทุกคนจะต้องกระทำ เพื่อเป็นการไปให้อโหสิแก่กันครั้งสุดท้าย

ตามหลักความเชื่อของอิสลามในเรื่องวิญญาณของคนตายนั้น เชื่อว่าเมื่อตายไป วิญญาณจะต้องไปรวมอยู่ในที่แห่งหนึ่ง ซึ่งได้เตรียมไว้แล้วเพื่อรอวันกิยามัตหรือวันที่พระเจ้า (องค์อัลลอฮ์) จะพิพากษามนุษย์ทุกคนตามการกระทำของเขา ดังนั้นวิญญาณจะไม่มาล่องลอย เทียวหลอกลอนคนอื่น มุสลิมจึงไม่เชื่อเรื่องผี

วัฒนธรรม : การลขหมาด (มขยง)

การลขหมาด (อชชอลาห์ - ภาษาอาหรับ) แปลว่า การขอพร เป็นศาสนกิจ ประการสำคัญที่มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน วันหนึ่งกับคืนหนึ่ง 5 ครั้ง ถือว่า เป็นหลักปฏิบัติจุเสาหลักสำคัญของศาสนา ผู้ใดละเลยหรือลขหมาดไม่ครบเขาก็จะเป็น มุสลิมที่ไม่สมบูรณ์แบบ เพราะการลขหมาดถือว่าเป็นหนึ่งของหลักปฏิบัติ (อิบาดาห์) 5 ประการ ที่มุสลิมจะละเลยไม่ได้ ตามหลักศาสนบัญญัติ ดังนี้

1. กล่าวคำปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์และมุฮัมมัดเป็นรอซูล ของอัลลอฮ์
2. ทำลขหมาด คือ แสดงความเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ทั้งร่างกายและจิตใจวันละ 5 เวลา
3. ถือศีลอดในเดือนรอมฎอน โดยเริ่มถือศีลอดตั้งแต่รุ่งอรุณจนถึงตะวันตกดิน โดยงดดื่ม งดกิน งดเสพเมกน และหลีกเลี่ยงการทะเลาะวิวาท
4. จ่ายซะกาต คือให้ทานแก่คนจนตามอัตราที่กำหนด
5. ไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย อย่างน้อย 1 ครั้ง หากมีความสามารถ คือ มีสุขภาพดี ทุนทรัพย์เพียงพอสำหรับผู้ไปและครอบครัวที่อยู่ข้างหลัง และหนทางที่จะไปสะดวกปลอดภัย

การลขหมาดแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภทคือ

ประเภทที่ 1 ลขหมาดฟัรดู (บังคับ) ได้แก่

- ลขหมาดประจำวัน วันละ 5 เวลา
- ลขหมาดวันศุกร์ (บังคับสำหรับเพศชาย)
- ลขหมาดจันนาซัย (คนตาย)

ประเภทที่ 2 ลขหมาดชุนหะยฺ (ชุนะ) คือลขหมาดที่ไม่บังคับ ถ้าปฏิบัติแล้วจะได้นุญ หากไม่ปฏิบัติก็ไม่บาป ลขหมาดประเภทนี้ได้แก่

- การลขหมาดก่อนหรือหลังลขหมาดประจำเวลา
- ลขหมาดให้เกียรติแก่ัมมัสยิด

- ละหมาดในวันตรุษ "อิดิลฟิตรี" วันรายอหลังจากสิ้นสุดการถือศีลอดในเดือนรอมดอน (วันออกบวชหม้อเล็ก)
- ละหมาดในวันตรุษ "อิดิลอฎฮา" วันรายอฮัจยีและละหมาดขอพร (วันออกบวชหม้อใหญ่)

ในการละหมาดภาคบังคับ หรือละหมาดฟريض มุสลิมทุกคนจะต้องปฏิบัติตั้งแต่บรรลุนิติภาวะจนวาระสุดท้ายของชีวิต โดยปฏิบัติวันละ 5 เวลา

การละหมาดทั้ง 5 เวลา มีชื่อเรียกดังนี้

1. ละหมาดซุบฮิ (ซุโบฮ)	- ตอนเช้าตรู่ (เกือบสว่าง)	2 รอกาอัต
2. ละหมาดดูฮรี (ดูโฮด)	- ตอนเกือบบ่ายโมง	4 รอกาอัต
3. ละหมาดอัสริ (อัสชาด)	- ตอนบ่าย 3 โมง	4 รอกาอัต
4. ละหมาดมักริบ (มักริบ)	- ตอนใกล้หมดแสงอาทิตย์	3 รอกาอัต
5. ละหมาดอิชา (อิชอ)	- ตอนกลางคืน	4 รอกาอัต

คำว่า "รอกาอัต" หมายถึง การก้มกราบหลังจากยืนตรง 1 ครั้ง คือยืนตรงแล้วก้มกราบกับพื้น เสร็จแล้วยืนตรงแล้วก็กราบอีกเรียกว่า 1 รอกาอัต

ส่วนการละหมาดวันศุกร์นั้นไม่เหมือนกับการละหมาดประจำวัน เพราะผู้ละหมาดจะต้องไปร่วมกันที่มัสยิด ถือเอาช่วงเวลากลางวันหรือช่วงของละหมาดดูโฮดมาแทน โดยในวันนั้นจะไม่มีการละหมาดดูโฮดเหมือนกับที่เคยปฏิบัติมา ในวันศุกร์นั้นก่อนจะมีการทำละหมาดจะเริ่มด้วยพิธี "คุตบะฮ์" ก่อน หมายถึงการอ่านบทความ-บทบัญญัติต่าง ๆ ให้ผู้ที่มาทำการละหมาดได้รู้สัจและปฏิบัติไปในทางที่ถูกต้องตามที่พระอัลลอฮ์ได้กำหนดไว้ และตามที่ศาสนาสอนเอาไว้ ตลอดจนละเว้นการปฏิบัติชั่วร้ายทั้งหลาย เมื่ออ่านเสร็จแล้วจึงเริ่มทำการละหมาด (2 รอกาอัต)

และการละหมาดให้คนตายนั้น ผู้นำในการละหมาดจะเป็นญาติที่ใกล้ชิดผู้ตายมากที่สุด เช่น บิดา ปู่ บุตรชาย พี่ชาย น้องชายหรือหลานชาย โดยผู้นำการละหมาดจะยืนตรงศีรษะของศพชาย แต่ถ้าเป็นศพหญิงให้ยืนตรงระดับสะโพกของศพ แล้วเริ่มละหมาดให้ครบ 7 ประการ มิฉะนั้นการละหมาดจะใช้ไม่ได้ ซึ่งได้แก่

1. เทียนดักบิร
2. ยืนตรง
3. ดักบิร 4 ครั้ง (รวมครั้งแรก)
4. อ่านบทฟาติฮะห์ หลังดักบิรครั้งแรก
5. อ่านซอละวัตุนบี หลังดักบิรครั้งที่สอง
6. อ่านดออา หลังดักบิรครั้งที่สาม
7. ให้สลามเคารพศพ หลังดักบิรครั้งที่สี่

ศาสนบัญญัติเกี่ยวกับการละหมาด

1. จะต้องเป็นมุสลิมเท่านั้น
2. ร่างกายจะต้องสะอาด
3. ต้องอาบน้ำละหมาดก่อนละหมาด
4. สถานที่ละหมาดต้องสะอาด และหันหน้าไปยังกิบลัต (กบะฮ์-นครเมกกะ สำหรับประเทศไทย หันหน้าไปทางทิศตะวันตก)
5. ต้องแต่งกายสะอาด มุสลิมสตรีต้องปกปิดร่างกายให้มิดชิด เหลือไว้เฉพาะ ใบหน้าและมือ

การอาบน้ำละหมาดมีขั้นตอนดังนี้

1. ล้างมือทั้งสองข้างพร้อมด้วยข้อมือ 3 ครั้ง (ท่าข้างขวาก่อนล้างซ้าย) พร้อมกับให้กล่าวว่า "อ้ออูบิ้ลลาฮัมมิลัยฮัยตอหีร์รอฮิม" (ข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮ์ ให้พ้นจากมารร้ายที่ถูกสาบแช่ง) "บิสมิลลาฮิรเราะห์มานีร์รอฮิม" (ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ผู้ทรงเมตตากรุณายิ่งเสมอ) ดังรูปภาพ

2. เอาฝ่าใส่ปากด้วยมือขวา กลั้วปากแล้วบ้วนทิ้ง ทำอย่างนี้ 3 ครั้ง ดังภาพ

3. สูดน้ำเข้าจมูกด้วยมือขวา แล้วสั่งออกด้วยมือซ้าย 3 ครั้ง ดังภาพ

- [illegible]

5. ล้างแขนขวาพร้อมด้วยข้อศอก 3 ครั้ง และล้างแขนซ้ายพร้อมด้วยข้อศอก 3 ครั้ง ดังภาพ

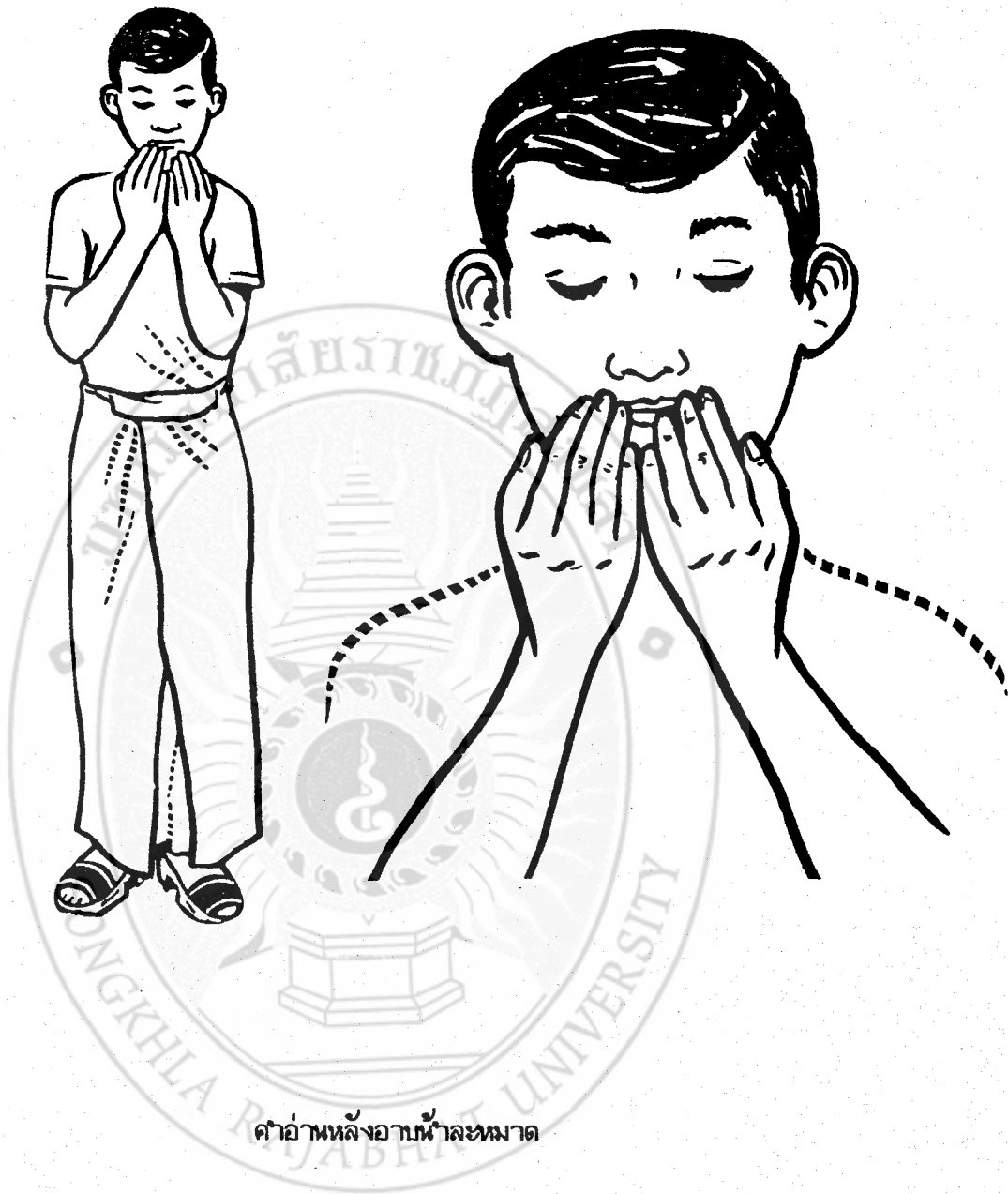
ล้างมือข้างขวาก่อนตั้งแต่ปลายนิ้วจนถึงข้อศอก 3 ครั้ง แล้วจึงล้างมือ
ข้างซ้ายตั้งแต่ปลายนิ้วจนถึงข้อศอก 3 ครั้ง

6. ดักน้ำใส่มือทั้งสองให้เปียก แล้วลูบศีรษะโดยเริ่มจากด้านหน้าไปด้านหลัง แล้วเช็ดทั้งภายนอกและภายในด้วยนิ้วชี้ และหัวแม่มือ โดยไม่ต้องใช้น้ำใหม่ ครบ 3 ครั้ง ดังภาพ

7. ล้างเท้าขวาพร้อมด้วยตาตุ่ม 3 ครั้ง และล้างเท้าซ้ายพร้อมด้วยตาตุ่ม 3 ครั้ง เป็นอันเสร็จวิธี การอาบหน้าลงหมาด เตรียมตัวทำการลงหมาดต่อไป

เมื่ออาบน้ำหลวงมหาดเสร็จแล้ว ให้หันหน้าไปทางทิศใต้ แล้วยกมืออ่านดูอา
(ขอพร) ดังนี้

อัสสะตังลาอิลาสะอัสสัลลอลอวหัตตะชูลาชะริกะละยัส วะอัสสะตังนมนุญมมะตันนัตตุ
สุวระอัสสุยัส อัสลอลอญมัจฉัณนิมันต เตวาปิเนวัจันนิมันตเตวาปิยัสสิริ ชุบผานะ กัสลอลอญ
มะว่านัณนัตติกะ อัสสะตังลาอิลาสะอัสสัลลอลอวหัตตะ อัสเตวาพิริกะ วะอะตุนุอัสสิยกะว่าชีอัสลัลลอลอ
อะลาชัยนิตินามุญมมะติว วะอะลาอาลิสีว่าเชาชัยนัยวัชัลลัม

"ฉันขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าที่ได้รับการเคารพสักการะแท้จริง เว้นแต่อัลลอฮ์องค์เดียวเท่านั้น และฉันขอปฏิญาณว่าแท้จริงท่านนบีมุฮัมมัดเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ และเป็นรَسُولของพระองค์ โอ้อัลลอฮ์ขอพระองค์ได้โปรดให้ฉันได้เป็นผู้ที่เตาบัตต่อพระองค์ผู้หนึ่ง และขอได้โปรดให้ฉันได้เป็นผู้ที่สะอาดผู้หนึ่งเกิดโอ้อัลลอฮ์ การสัจดี และการสรรเสริญทั้งกายแต่พระองค์ ฉันขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใด เว้นแต่พระองค์ ฉันขออภัยโทษและขอกลับตัวต่อพระองค์และขออัลลอฮ์ได้โปรดประทานความสุขแก่ท่านนบีมุฮัมมัดและวงศ์ญาติของท่านและสาวกของท่าน"

- สิ่งที่จะทำให้เสียหน้าลหฺมาด

ถ้าเกิดขึ้นกับผู้ใดก็ต้องกลับไปอาบน้ำลหฺมาดใหม่ มีดังนี้

1. มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกมาจากทวารหนักและทวารเบา (การผายลม ปัสสาวะ อุจจาระ หรือสิ่งอื่นใดก็ตาม)
2. การนอนหลับสนิท
3. การหมดสติหรือหมดความรู้สึกด้วยสาเหตุใด ๆ ก็ตาม
4. กรงขมร่างกายของเพศตรงข้าม (ยกเว้น แม่, ลูก)

ในการอาบน้ำสำหรับลหฺมาดนั้น ถ้าที่ใดไม่มีน้ำที่จะให้ผู้ลหฺมาดใช้ ก็จะมีอนุโลมให้ใช้แผ่นดินสะอาดแทนน้ำได้ อย่างที่เรียกว่า "ตายนฺมฺ"

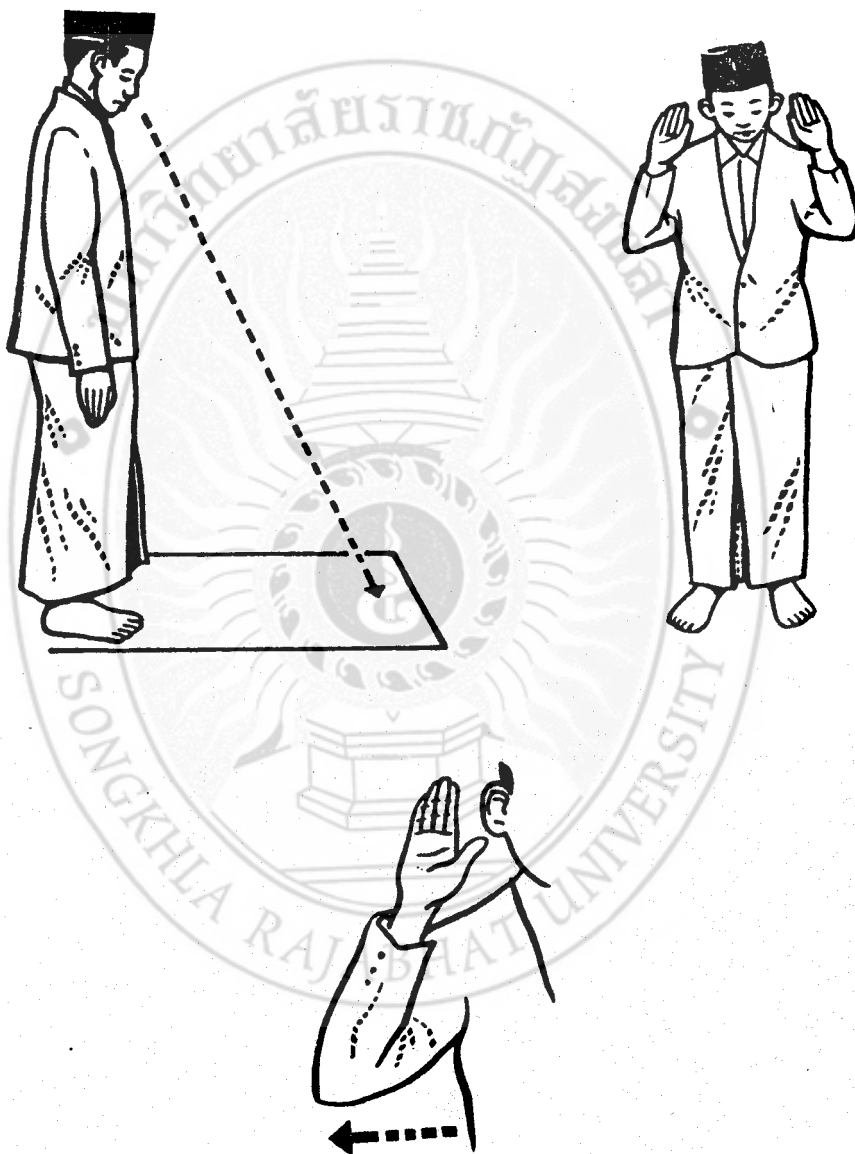
- การแต่งกายเพื่อลหฺมาด

สำหรับมุสลิมชาย การแต่งกายเวลาลหฺมาดที่นิยมในท้องถิ่นจะสะอาด เรียบร้อย สุภาพ ซึ่งถือเป็นความศรัทธาอย่างหนึ่งของอิสลาม โดยหุงผ้าใส่รอง, สวมเสื้อ, และหมวก (การสวมหมวกมีจุดหมายเพื่อเก็บผงด้านหน้ามิให้ผงปกปิดหน้าผากเวลาก้มลงกราบองค์อัลลอฮ์)

สำหรับมุสลิมสตรี การแต่งกายเรียบร้อยสะอาด และปกปิดอย่างมิดชิด เป็นหลักสำคัญยิ่งต่อการลหฺมาด เวลาลหฺมาดจะสวมชุด "ตะละกิง" ประกอบด้วยผ้าห่มยาวปิดเท้า ผ้าคลุมผมพื้นเล็ก ผ้าคลุมผืนใหญ่ (ปิดตั้งแต่ศีรษะ ลำตัว จรดมือ) โดยจะโหล่เฉพาะส่วนที่เป็นใบหน้า และฝ่ามือ แต่การลหฺมาดสำหรับเพศหญิง ได้รับการยกเว้นโดยไม่ต้องการลหฺมาดในขณะหญิงมีประจำเดือน หรือมีเลือดหลังคลอดบุตรซึ่งสามารถจะลหฺมาดขัดเขยเมื่อเข้าสู่สภาพปกติ

- ขั้นตอนการละหมาด (ตัวอย่างการละหมาดซูโอบะ)

1. เริ่มจากยืนตรงหันหน้าไปทางทิศกิบลัต เท้าห่างกันประมาณ 1 คืบ ตามอง
ลงตรงที่จะก้มกราบซูด สารวมจิตตรงต่อองค์อัลลอฮ์ แล้วกล่าวว่า
"อ้อซูลลีฟรตุซูโอบะ ร็อกอะตัยนี อะดอัน ลัลลาฮ์ต้าอาลา"

"อัลลอฮ์อักบาร" (อัลลอฮ์ผู้ทรงยิ่งใหญ่) จากนั้นเอามือลดลงทอดอกโดยให้มือขวา
ทับมือซ้าย แล้วอ่านตอาซฮัร เสร็จแล้วกล่าว "อัลลอฮ์อักบาร" พร้อมยกมือขึ้นระดับตัก
ทั้งสองข้าง

3. อ่านอุอาอิฟติตะฮ์ คือ

อัลลอฮ์อักบัร ก้าบิร วัลฮัมดุลิลลาฮ์ ก้าชีรอ ว่าซุบฮานัลลอฮ์ บิคร่อเตา
 วัลญะฮ์ตุ วัลฮัยย่า ลีลล้าฮีย ฟัตอรรอชชามา วาตี วัลอรรอฮ์ ห้าหิฟฟ์ มุสลีเมอว ว่ามาอ้า
 นามัฮ์ลมุชริกีน อินน้าซอลาตี ว่านุซูกิว่ามัยยา ว่ามา มาตี ลีลล้าฮีย ร็อบบิลออลามีน
 ลาซารีก้าล้าฮู ว่านิซาลีก้า อุมิรตุ ว่าอ้าน่า มินัหมุสลิมีน

4. อ่านอะซุบิลลา บิสมิลลาฮ์ และอ่านซูเราะห์ฟาติฮะห์ คือ

"อ้ออูซุบิลล้าฮิมินัสซัดอนิรอนิม"

"บิสมิลลาฮิรเราะห์มานิรรอฮิม"

อัลฮัมดุลิลลาฮีย ร็อบบิลออลามีน อ้อรเราะห์มานิรรอฮิม มาลิกียะมิดดิน
 อียาก้า นะอูบัต্তু ว่าอียาก้า หนัซด้าอิน อินุตีซซ็ีรอตอลมุชด้ากิม ซ็ีรอตอลล้าฮียน่า อันฮัมด้า
 อ้อลัฮิม มอยร็ลเม้าห์ตุบิ อ้อลัฮิม วาลัดดอนัน อามีน

5. แล้วเอามือลง ก้มศีรษะ โดยโน้มตัวลงเอาฝ่ามือจับเข้า ให้ศีรษะและหลัง
 อยู่ในระดับเดียวกัน ก้มหยุดนิ่ง แล้วกล่าว

"ซุบฮาน่า ร็อบบียัลอ้อซิม ว่าบิฮ์มดัย" 3 ครั้ง

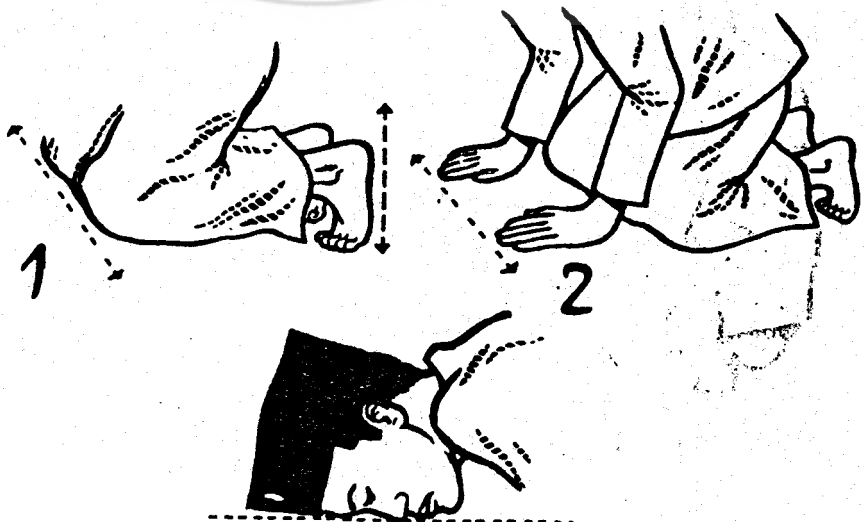
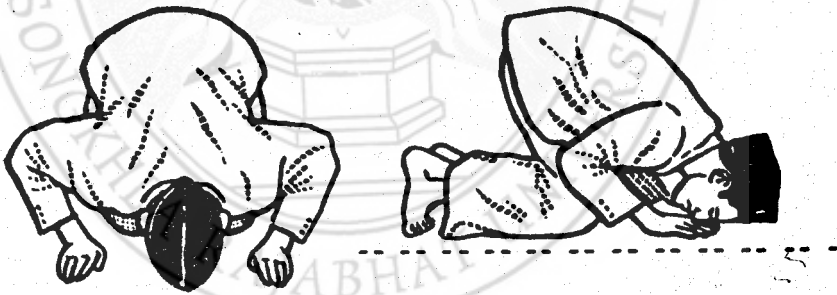
มีความหมายว่า มหาบริสุทธิ์พระผู้อภิบาลของฉัน ผู้ทรงเกรียงไกรยิ่ง และด้วยการสรรเสริญ
 พระองค์

6. เมื่อกล่าวจบให้เงยหน้า ยืนตรง และกล่าวพร้อมยกมือทั้งสองขึ้นเสมอไหล่ เหมือนครั้งแรก

7. ก้มลงคุกเข่ากับพื้น เอาฝ่ามือยันพื้น ให้อยู่ในแนวมือชี้ตรงไปข้างหน้า แล้วก้มลงให้หน้าผาก จมูกและปากจดพื้น หยุดหนึ่งแล้วกล่าว

"ซุบฮาน่าร็อบบียัลอะอูลา ว่าบัยฮุดัย" 3 ครั้ง และ "อัลลอฮ์อักบาร"

8. เเงยศีรษะขึ้นหนึ่งโดยเอาตาตมเท้าซ้ายรองกัน ให้นิ้วเท้าขวายันพื้น ฝ่ามือทั้งสองวางบนเข่าแล้วกล่าวว่า

"รื้อบวีรพิริลลี วัรยัมณี วัรชกณี วัชยัตถิ วาอาทณี วัชพ้อนณี"

ความว่า โอ้อัลลฮอพระผู้อภิบาลของฉัน ขอพระองค์ได้โปรดยกโทษให้ฉันขอได้โปรดปราณีฉัน ขอพระองค์ได้ประทานลาภผลแก่ฉันและขอพระองค์ได้โปรดหาทางให้แก่ฉัน ขอพระองค์ได้โปรดประทานความสุขให้แก่ฉัน และได้โปรดยกโทษให้แก่ฉัน

9. ลูกขึ้นยืนตรง เอามือกดดอกเหมือดเดิม เมื่อเริ่มรอกาอัติที่ 2 (หรือที่ 3 และ 4 ต่อไป แล้วแต่ละขมาตเวลาใด)

10. ในการนั่งครั้งสุดท้ายของขมาต จะนั่งก้มตามองพื้นเอาเท้าซ้ายสอดไปใต้แข้งของเท้าขวา ให้นิ้วเท้าขวายันพื้น เอามือวางบนหน้าขา กำมือขวา 4 นิ้ว เหลือนิ้วชี้ให้ชี้ไปข้างหน้า แล้วกล่าว

"อัสซาลามูอัสลามุม ว่าเราห่มาดุลลฮอ"

ความว่า "ขอความสันติสุขและความเมตตากรุณาแห่งอัลลฮอจงประสบแก่ท่านทั้งหลายเถิด" พร้อมกับคืนหน้าไปทางขวา แล้วกล่าวซ้ำ

"อัสซาลามูอัสลามุม ว่าเราห่มาดุลลฮอ"

ขั้นตอนในการทำขมาตทั้ง 5 เวลา จะมีการกอดไม้เท่ากัน ดังกล่าวมาแล้วตอนต้น แต่ในภาพรวมของแต่ละรอกาอัติจะมีลักษณะเหมือนกันดังตัวอย่างที่ยกมา (ส่วน

ลหฺมาตฺชบฺยิให้อ่านดูอาภุต ภายหลังจากเอียะติดาล คือ เยติระชนหลังจากใหม่ตัวกัน
ฝ่ามือจับเข้า) ของรอกาอัตที่ 2 ซึ่งมีคากล่าวว่า

"อัลลอฮฺมอะยฺตีหิ ฟิณฺยัดยัด ว่าอาฟิฟิณฺอาฟิยัด ว่าด้าวัลลาหิ ฟิณฺด้าวัลลัยยัด
ว่าบารีกลิฟมาอียะตอยัด ว่ากัฟบีเรายห์มาดีก้า ชัรรอมาก็อญยัด ฟ่าอินหน้าก้าตักฎิ ว่าลา
ยุกญออัลลัยยัด ว่าอินหน้ายูล่าย้าซีลลู่ เมาวลัยยัด ว่าลาอย่าอิชฺมึนฮาตยัด ต้าบาริอกต้า
ร็อบบ้าฟา ว่าด้าวอัลลัยยัด ฟ่าล้ากัลลัมตุ อัลลามาก็อญยัด อัชเตาริฟุรูก้า ว่าอ้าตุนุอิลัยก้า
ว่าซ็อลลัลลอฮุ อัลลาซัยยัดนาฮัมมาดีว ว่าอ้าลาอาลียี ว่าเซาห์บียี ว่าซ็อลลัม

คากล่าวที่ตึงใจหรือที่เรียกว่าการเหินขาด ของลหฺมาตแต่ละเวลาจะต่างกัน ดังนี้

1. ลหฺมาตชบฺยิหรือชฺบฺโยะ (เข้าตรู) กล่าวว่า

"อู้ซ็อลลี ฟัรต็อด ชฺบฺยิ ร็อกอะตยฺนี อ้าดอัน ลัลลาฮียีต้าอาลา"

ความว่า ข้าพเจ้าลหฺมาตฟัรดูชฺบฺโยะ 2 รอกาอัตในเวลา เพื่ออัลลฮฺยุด้าอาลา

2. ลหฺมาตดฺยฺริหรือดฺยฺโรด (เกือบายโมง) กล่าวว่า

"อู้ซ็อลลีฟัรต็อดดฺยฺริ อับบ้าอ้า ร็อก้าอาดิณ อ้าดอัน ลัลลาฮียีต้าอาลา"

ความว่า ข้าพเจ้าลหฺมาตฟัรดูดฺยฺโรด 4 รอกาอัต ในเวลาเพื่ออัลลฮฺยุด้าอาลา

3. ลหฺมาตอัสริ หรืออัสซาด (บ่าย 3 โมงครึ่ง) กล่าวว่า

"อู้ซ็อลลี ฟัรต็อลอัสริ อับบ้าอ้า ร็อก้าอาดิณ อ้าดอัน ลัลลาฮียีต้าอาลา"

ความว่า ข้าพเจ้าลหฺมาตฟัรดูอัสซาด 4 รอกาอัต ในเวลาเพื่ออัลลฮฺยุด้าอาลา

4. ลหฺมาตมักริบ หรือมักริบ (ใกล้หมดแสงอาทิตย์) กล่าวว่า

"อู้ซ็อลลี ฟัรต็อล เม้ามักริบ ช่าลาชา ร็อก้าอาดิณ อ้าดอัน ลัลลาฮียีต้าอาลา"

ความว่า ข้าพเจ้าลหฺมาตฟัรดูมักริบ 3 รอกาอัต ในเวลาเพื่ออัลลฮฺยุด้าอาลา

5. ลหฺมาตอัสฮาหรืออัสฮอ (กลางคืน) กล่าวว่า

"อู้ซ็อลลี ฟัรต็อลอัสฮอ อับบ้าอ้า ร็อก้าอาดิณ อ้าดอัน ลัลลาฮียีต้าอาลา"

ความว่า ข้าพเจ้าลหฺมาตฟัรดูอัสฮา 4 รอกาอัต ในเวลาเพื่ออัลลฮฺยุด้าอาลา

6. ลหฺมาตวันศุกร์ กล่าวว่า

"อู้ซ็อลลี ฟัรต็อลมุฮัมมัดติ ร็อกอะตยฺนี มหฺมฺน ลัลลาฮียีต้าอาลา"

ความว่า ข้าพเจ้าลหฺมาตฟัรดูวันศุกร์ 2 รอกาอัต เป็นมุหฺมฺน เพื่ออัลลฮฺยุด้าอาลา

วัฒนธรรม : การถือศีลอด

เป็นการงดเว้นจากการบริโภคอาหาร เครื่องดื่ม การร่วมสังวาส การรักษา อวัยวะทุกส่วนให้พ้นจากการทำชั่ว ทั้งทางกาย ทางการพูด และทางจิตใจ ตั้งแต่แสงอาทิตย์ขึ้นจนพ่ายามอรุณ จนกระทั่งแสงอาทิตย์ลับขอบฟ้า

การถือศีลอด เรียกตามภาษาท้องถิ่นว่าการถือบวช หรือบางถิ่นเรียกว่า ปอซอ เป็นการฝึกฝนทางกายและจิตใจ ในความศรัทธาต่อองค์อัลลอฮ์ (การถือศีลอด - เป็น ประเพณีการปฏิบัติที่กระทำกันมานาน ก่อนสมัยของนบีมุฮัมมัด) จุดหมายให้รู้จักการอดทน การรู้จักลิ้มรสของความหิวโหย อันจะนำไปสู่การเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือเกื้อกูลกันต่อไป

ระยะเวลาของการถือศีลอด

ในรอบปีหนึ่ง ๆ มุสลิมทุกคนทั่วโลก ทุกชนชั้น ทุกฐานะ จะต้องถือศีลอดคนละ 1 เดือน ตรงกับเดือนที่ 9 ของฮิจเราะห์ศักราช (ศักราชของอิสลาม) เรียกว่า "เดือนรอมฎอน" หรือ "รอมดอน" นับเวลาทางจันทรคติในปี 2536 มุสลิมจะถือบวช เริ่มวันที่ 22 กุมภาพันธ์ ถึง 24 มีนาคม 2536 (เวลา 30 วัน)

ในเดือนชะบาน (ก่อนเดือนรอมฎอน) มุสลิมจะถือศีลอดก่อนเป็นเวลา 6 วัน หลังจากเดือนรอมฎอน หลังวันออกบวชแล้ว ในเดือนเชาวาลจะถือศีลอดอีก 6 วัน เพื่อชดเชยสำหรับผู้ที่ขาด (ถือไม่ครบ)

วันสุดท้ายของเดือนชะบาน ทางจุฬาราชมนตรีจะประกาศให้มุสลิมทั่วประเทศไทย ดูดวงจันทร์ โดยทั่วไป ถ้าเห็นดวงจันทร์ วันรุ่งขึ้นก็เป็นวันถือศีลอด ในคืนวันดังกล่าวจะมีการทำญิบรบบวชที่มัสยิด มีการอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน และหาอาหารมาเลี้ยงดูกัน แต่ถ้าไม่มีใครเห็นดวงจันทร์ก็จะให้ถือศีลอดในวันถัดไป (วันมะรืน)

ในระหว่างการถือบวช หรือถือศีลอด ในช่วงตอนเย็น แต่ละครอบครัวจะมีการ ตระเตรียมอาหารหวาน-คาว เพื่อรับประทานเมื่อดวงอาทิตย์ตกดิน และส่วนหนึ่งก็จะนำไป ให้ญาติพี่น้องซึ่งมีการแลกเปลี่ยนกัน ในคืนของวันถือบวช มุสลิมจะไปละหมาด "ตะละเวะ" ซึ่งเป็นการละหมาดเพิ่มเติมพิเศษต่อจากการละหมาดอีซา เพื่อเป็นการเพิ่มผลบุญให้มาก

ขึ้นจากการถือบวช และอ่านคัมภีร์อัลกุรอานทุกคืน

วันหมดช่วงเวลาถือศีลอด เป็นวันตรุษอิดิลฟิตรี (วันออกบวชหม้อเล็ก - เรียกตามภาษาท้องถิ่น) วันนั้นมุสลิมจะมีการละหมาดพร้อมกัน ญาติพี่น้องที่ไปอยู่ในที่ต่าง ๆ ก็จะเดินทางมาพบปะสังสรรค์กัน ประชุมอาหารเลี้ยงดูกัน ไบทานุญที่สุสาน (กุโบ) บริจาคทานแก่คนยากจน ส่วนเสื้อผ้าที่สวมใส่วันนั้นจะต้องเป็นเสื้อผ้าใหม่ สะอาด

บุคคลที่ได้รับการยกเว้นจากการถือศีลอด

1. มุสลิมสตรีที่มีประจำเดือน
2. มุสลิมสตรีที่มีครรภ์แก่
3. มุสลิมสตรีที่เป็นแม่ลูกอ่อน
4. ผู้ป่วย คนแก่ชรา
5. เด็กเล็กครอบครัวมุสลิม
6. ผู้พิการจิต

วัตถุประสงค์ของการถือศีลอด นอกจากจะเป็นไปตามศาสนบัญญัติแล้ว ซึ่งแท้ที่จริงองค์อัลลอฮ์ประสงค์จะให้มุสลิมทุกคนได้รู้ถึงสภาพอันแท้จริงของการอดอยากอดแค้นที่บุคคลสามารถจะเผชิญได้ทุกเมื่อ ไม่ว่าคนยากจนหรือคนมั่งมี เมื่อรู้รสของความอดอยากย่อมจะทำให้เกิดความรู้สึกมีเมตตา เข้าใจผู้อื่น เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีใจก่อบุญและเกิดความเชื่อมั่น ไว้วางใจในองค์อัลลอฮ์มากขึ้น

การถือศีลอดจะเริ่มตั้งแต่เช้าตรู่ ตั้งแต่ตอนที่สามารถมองเห็นด้ายสีขาวบนด้ายสีดำ มุสลิมจะรับประทานอาหารและเครื่องดื่มทุกชนิดไปจนถึงค่ำ ในช่วงดังกล่าวมุสลิมบางกลุ่มมีความคิดเห็นว่าการกลืนน้ำลายตนเองก็ถือว่าผิด ดังนั้นจะเห็นมุสลิมเหล่านั้นต้องบ้วนน้ำลายทิ้ง ซึ่งลักษณะดังกล่าวทำให้เป็นที่รังเกียจของบุคคลอื่นเพราะบางคนบ้วนน้ำลายไม่เป็นที่เป็นทาง แต่สำหรับบางคนรู้จักมารยาทและรักษาความสะอาดก็จะบ้วนน้ำลายในที่ลับตาคนอื่น มุสลิมในกลุ่มนี้จะเคร่งครัดมากไม่ให้น้ำลายลงคอตัวเอง ไม่เช่นนั้นจะถือว่าการถือศีลอดสูญเปล่าแต่ในบางกลุ่มจะไม่ถือว่าผิด เพราะอ้างว่าน้ำลายเกิดอยู่ภายในไม่ใช่สิ่งที่ใส่เข้าไปจากภายนอก

ดังนั้นเมื่องดอาหารในเวลาดังกล่าวแล้ว ก็จะมีเวลาที่จะรับประทานอาหารได้ ซึ่งมุสลิมทุกคนที่จะถือศีลอดก็จะเตรียมอาหารไว้รับประทาน 2 มื้อ คือ มื้อก่อนสว่าง บางคนจะลุกขึ้นมาเตรียมอาหารสำหรับรับประทานตั้งแต่ตี 2 ถึงตี 4 จากนั้นก็จะรอเวลาละหมาดซุโบะ อาจจะนอนหลับพักผ่อนต่อจนสว่าง ตลอดวันก็จะไม่รับประทานอาหารอะไรเลย แต่เมื่อดวงอาทิตย์ตกหรือหมดแสงอาทิตย์ก็จะรับประทานอาหารได้ ซึ่งเรียกว่า "การแก้บวช"

อาหารที่เตรียมไว้รับประทานนั้น ก็แล้วแต่ผู้ใดต้องการจะรับประทานอาหารอะไร ทั้งอาหารคาวและอาหารหวาน อาหารคาวที่มุสลิมในเมืองสงขลามักจะนิยมคือข้าวผัดซึ่งจะเตรียมไว้พร้อมตลอดเพื่อการถือศีลอดหรือถือบวช อาจจะมีอาหารคาวอย่างอื่นประกอบ ส่วนอาหารหวานก็มักจะเตรียมอาหารประเภทเชื่อมเพราะไม่เสียง่าย และที่จะขาดไม่ได้คือ ชา ซึ่งจะนิยมดื่มชาร้อน ๆ ใส่น้ำตาลทรายเพิ่มสหวานเล็กน้อย มักจะนิยมดื่มก่อนรับประทานอาหารหนักอื่น ๆ เพื่อกระเพาะที่ว่างจากอาหารตลอดวันได้เตรียมรับกับอาหารหนักที่จะตามลงไป

ในการเริ่มการถือบวชแต่ละวัน และในการแก้บวชแต่ละวัน ก็จะมีคำกล่าวที่มีความตั้งใจที่จะถือบวช หรือที่เรียกว่า "คำเหนียต" ต่อไปนี้

เหนียตดังนี้ "ข้าพเจ้าถือศีลอดวันพรุ่งนี้ ทั่วรู้เดือนรอมฎอนนี้ เพื่ออัลลอฮ์อยู่ดีอาลา" หรือจะเหนียตแบบสั้น ๆ ว่า "ข้าพเจ้าถือศีลอดรอมฎอน" ก็ได้

เหตุที่ทำให้เสียศีลอดมี 8 ประการ

1. เจตนากินหรือดื่มแม้แต่เล็กน้อย (ส่วนน้ำลายที่สะอาดไม่ปนสิ่งอื่นใดและยังไม่ออกพ้นริมฝีปากก็ไม่ได้สำหรับมุสลิมบางกลุ่ม)

2. เจตนาร่วมสังวาส

3. เจตนาอาเจียน

4. เจตนาทำให้น้ำอสุจิเคลื่อนออกด้วยวิธีใดก็ตาม

5. เสียสติ โดยเป็นบ้า เป็นลม หรือสลบ

6. เจตนาทำสิ่งใดล่วงล้ำเข้าไปภายในอวัยวะที่เป็นรู เช่น จมูก ปาก หู

ทวารหนักหรือทวารเบา อวัยวะเพศ

7. ผู้หญิงที่มีประจำเดือน, เลือดที่ออกหลังจากคลอดบุตร

8. สันสภาพจากการนับถือศาสนาอิสลาม

การเสียศีลอดด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ต้องเป็นไปตามนี้คือ

- เป็นไปในกลางวันนับแต่แสงอรุณขึ้นจนถึงตะวันตก
- มิได้ถูกบังคับกดขี่

ในการถือศีลอดไม่ควรปฏิบัติ

1. ล่าช้าในการละศีลอดเมื่อได้เวลา
2. ทะเลาะหรือวิวาทกัน
3. เคี้ยวสิ่งต่าง ๆ
4. ชิมรสอาหาร หรืออื่นใด
5. มีเลือดออกจากร่างกาย
6. ตมดอกไม้หรืออื่นใดที่มีกลิ่น
7. ถูพื้นหลังจากตะวันตกล้อย
7. เอาหน้าบ้วนปาก หรือใส่จมูกจนเกินควร

วัฒนธรรม : การบริจาคทาน

การบริจาคทานหรือการบริจาคชะกาต เป็นภาษาอาหรับแปลว่า การทำให้บริสุทธิ์ ทำให้หมดมลทิน ขัดเกลากิเลสตัณหา หรือหมายถึงความเจริญงอกงาม ภาษาถิ่นสงขลา เรียกว่า ดวงสารยากัด ต่างกับการบริจาคทานหรือให้ทานโดยทั่วไป เนื่องจากการบริจาคชะกาตเป็นศาสนบัญญัติของศาสนาอิสลาม ให้มุสลิมที่มีรายได้เหลือจากการครองชีพจ่ายเพียง 1 ครั้งต่อปีตามอัตราที่กำหนด แต่การบริจาคทานหรือการให้ทานนั้นจะจ่ายให้เมื่อไหร่ก็ได้ ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนบัญญัติ และอัตราที่จ่ายก็ตามความพอใจของผู้ให้

การบริจาคชะกาตหรือการจ่ายชะกาต เป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักปฏิบัติ (หลักอิบาดะห์) ของอิสลาม เป็นการจ่ายทรัพย์สินที่ศาสนานับจากทรัพย์สินที่มีอยู่ในรอบปีเพื่อปรับระดับสังคม โดยหาทรัพย์สินส่วนหนึ่งของผู้มีรายได้แจกจ่ายแก่ผู้ขัดสนยากจน และเป็นการลดช่องว่างทางสังคม ตลอดจนเป็นการขัดเกลาจิตใจให้บริสุทธิ์สะอาด ลดความเห็นแก่ตัว การตระหนี่ถี่เหนียว

ทรัพย์สินที่จะจ่ายชะกาต ได้แก่ ทอง เงิน ธนบัตร สินค้า ผลผลิตทางการเกษตร ปศุสัตว์ และสินแร่ ที่บุคคลเป็นเจ้าของอย่างสมบูรณ์

เงื่อนไขของการจ่ายชะกาต

1. เป็นทรัพย์สินเหลือจากค่าใช้จ่ายที่จำเป็น
2. เป็นทรัพย์สินที่ครอบครองจนครบรอบปีนับแต่วันครอบครอง

เวลาจ่ายชะกาต

จะต้องจ่ายทันทีเมื่อครบเวลา (รอบปี) ตามประเพณีนิยม มุสลิมจะต้องจ่ายให้เสร็จสิ้นก่อนการละหมาดวันอีดิลฟิตรี (วันออกบวชหม้อเล็ก - วันสิ้นสุดการถือศีลอด) ถือว่าเป็นสิ่งผิดถ้าปล่อยให้เหินห่างออกไป ยกเว้นกรณีที่ไม่สามารถจะจ่ายได้

อัตราการจ่ายชะกาต ดังนี้

1. ทอง ตั้งแต่ ประมาณ 85 กรัม ขึ้นไป	จ่าย 2.5%
2. เงิน ตั้งแต่ ประมาณ 600 กรัม ขึ้นไป	จ่าย 2.5%
3. ธนบัตร	จ่าย 2.5%

4. รายได้จากปศุสัตว์ เช่น

- วัว ควาย 30 ตัว ต้องจ่ายชะกาดด้วยลูกวัว ควาย อายุ 1 ขวบ 1 ตัว
- วัว ควาย 100 ตัว ต้องจ่ายชะกาด ลูกวัว อายุ 2 ขวบ 1 ตัว และ 1 ขวบ 2 ตัว เป็นต้น

5. ผลผลิตทางการเกษตรตั้งแต่ประมาณ 650 กรัม ต้องจ่าย 10% ของผลผลิต สำหรับไร่นา ส่วนที่ได้ห้าฝน (อาศัยธรรมชาติ) และจ่าย 5% สำหรับไร่นา ส่วนใช้หน้าทต (ใช้เครื่องมือ)

6. รายได้จากธุรกิจการค้า จ่ายในอัตรา 2.5% ต่อปี ซึ่งคิดในทุก ๆ รอบปี จากทั้งตัวเงินและทรัพย์สิน

ผู้มีสิทธิรับชะกาด มี 8 ประเภท คือ

1. คนยากจนคนอนาถา ซึ่งมีทรัพย์สินน้อยไม่พอใช้และไม่มีรายได้ประจำ
2. ผู้มีฐานะยากจนหรือผู้ที่มีรายได้ประจำแต่ก็ไม่เพียงพอที่จะดำรงชีพ
3. ผู้มีศรัทธาเข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม (เพื่อการสนับสนุนและให้กำลังใจเขา ให้ได้รับความอบอุ่น)
4. ผู้มีหนี้สินเพราะการประกอบอาชีพในทางสุจริต และใช้จ่ายในทางกุศล มิใช่เกิดจากการพนัน หรือใช้จ่ายมิใช่บัญญัติของศาสนา
5. ผู้เดินทาง หรือผู้พลัดถิ่นซึ่งขัดสนเงินทอง
6. ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติในแนวทางขององค์อัลลอฮ์
- ส่วนประเภทที่ 7-8 ไม่มีในประเทศไทย
7. พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลที่ได้รับการแต่งตั้งทำหน้าที่เก็บชะกาด
8. ทาสที่จะหาทรัพย์สินไปไถ่ตัวให้เป็นอิสระ

แต่ในเมืองสงขลา ผู้รับชะกาดมักจะเป็นยัยิ หรือญาติผู้ใหญ่ที่เคร่งครัดในศาสนา อาจจะเป็นปู่หรือตาเสียมากกว่าผู้ดอยากอนาถาอื่น ๆ

ในการบริจาคชะกาดนั้น ในเมืองสงขลาจะจ่ายชะกาดเป็นเงินด้วยวิธีดวงข้าวสาร โดยผู้ที่ทำการดวงข้าวสารจะเอาข้าวสารใส่หม้อหรือป็นให้มากพอเกือบเต็มหม้อหรือป็นนั้น ข้าวสารจะต้องดี สะอาด ไม่มีมอดหรือสิ่งใดเจือปน แล้วจะใช้เครื่องดวงอะไรก็ได้ สมมติ

ขึ้นเป็นหน่วยนับ แต่ปกติทั่วไปจะกำหนดเรียกหน่วยนับนั้นเป็น "กัณฑ์" (4 หนาน) หรือประมาณ 4 กองมือของบุคคลธรรมดา โดยจะกำหนด 1 กัณฑ์เท่ากับเงินกับาท ตามตกลงกันระหว่างผู้ทำการดวง (ฮัจยี) กับผู้ให้ดวง บิดาจะเป็นผู้จ่ายชะกาตให้ลูก ๆ ทุกคนที่ยังอยู่ในการดูแล ยกเว้นผู้ที่แต่งงานไปแล้ว ก็จะเป็นหน้าที่ของสามีจะดวงให้ต่อไป บิดาจะดวงข่าวสาร หรือจ่ายชะกาตให้ลูกทุกคนเท่า ๆ กัน อาจจะเท่ากับบิดามารดาหรือน้อยกว่าก็ได้แล้วแต่ฐานะ ซึ่งก็ไม่ได้จ่ายตามที่บัญญัติกำหนดไว้

คำเหนียตในการบริจาคชะกาต ก็จะกล่าววณณาการดวงข่าวสาร ดังนี้

คำเหนียตส่วนตัวดังนี้ "นี่ชะกาตฟิดเราะฮ์ฟรุดนส่วนตัวข้าพเจ้า" คำเหนียตให้บุตร ดังนี้ "นี่ชะกาตฟิดเราะฮ์ของบุตรข้าพเจ้า ซึ่งเป็นฟรุดนเหนือข้าพเจ้า" คำเหนียตให้แก่ผู้อื่น ซึ่งเขาได้มอบฉันท์ให้ดังนี้ "นี่ชะกาตฟิดเราะฮ์ของนาย.....หรือนาง..... ซึ่งได้มอบฉันท์ให้แก่ข้าพเจ้าเป็นฟรุดนเหนือตัวเขา"

วัฒนธรรม : การทำบุญออกบวช

วันตรุษอิดิลฟิตรี, วันตรุษอิดิลอฎฮา (วันฮารีรายอ)

วันตรุษอิดิลฟิตรี (ออกบวชหม้อเล็ก) เป็นวันรื่นเริงเพื่อเฉลิมฉลองหลังจากการถือศีลอด (ถือบวช) ครบตามศาสนบัญญัติ (1 เดือน) คนทั่วไปเรียกว่า "วันออกบวช" จะตรงกับวันที่ 1 ของเดือนเชาวาล (หลังเดือนรอมฎอน) โดยสำนักจุฬาราชมนตรีจะประกาศกำหนดให้ดูเดือน (ดวงจันทร์) ถ้าเห็นเดือนก็หมายความว่าสิ้นเดือนรอมฎอน ขึ้นเดือนเชาวาล วันรุ่งขึ้นก็เป็นวันออกบวช (วันทำบุญ)

สิ่งที่ต้องกรทำในวันออกบวช

1. ไปร่วมละหมาดพร้อมกันในมัสยิด
2. การจ่ายชะกาต และบริจาคทาน เลี้ยงอาหาร
3. การไปเยี่ยมสุสาน (กูโบ)
4. การไปเยี่ยมญาติพี่น้องและผู้มีพระคุณ
5. การพบปะเพื่อให้อภัย (มะอ์ฟ) ซึ่งกันและกัน

ตามประเพณีนิยมของท้องถิ่น วันออกบวช มุสลิมจะสวมใส่ชุดใหม่ สะอาด ใครมีทองหรือเครื่องประดับก็เอาออกมาสวมออกมาใส่กัน ในทำนองเอามาอวดประชันกัน โดยมุสลิมชายจะอาบน้ำ สระผมให้สะอาด ไปร่วมที่มัสยิด เพื่อจ่ายชะกาต ก่อนการละหมาด (บางคนอาจจะจ่ายชะกาตในคืนก่อนวันออกบวช) พบปะและให้อภัยกันและกัน (การมะอ์ฟ) และร่วมละหมาด ส่วนมุสลิมสตรีบางส่วนก็ไปร่วมละหมาดบางส่วนก็เข้าครัวเพื่อเตรียมอาหารเป็นพิเศษ เช่น การทำข้าวเหนียวเหลือง สังขยา ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง อาหารคาว ก็จะมีการแกงกะทิเป็นพิเศษ เช่น แกงเหี่ยววู้ ไก่ เป็ด มีเตงกวาดอง (อาจาต) อาหารทอด (ปลาทอด, ทอดมันปลา) บ้างก็เพิ่มผัดเปรี้ยวหวาน ผัดอื่น ๆ โดยมีจำนวนมากเพียงพอแก่คนในครอบครัว และแขกที่เวียนกันมาเยี่ยมเยือน

หลังจากละหมาดในมัสยิด ตอนบ่ายก็เดินทางไปเยี่ยมสุสาน (กูโบ) พร้อมการทำบุญ และได้พบปะกับเพื่อนสนิทมิตรสหาย มีการนำอาหารหวาน-คาวไปด้วยเพื่อทำบุญและรับประทานร่วมกัน นอกจากนี้ วันทำบุญออกบวช มุสลิมบางคนที่ได้สาบานหรือบอชไรไว้ก็

จะถือโอกาสไปแก้ผ้าสาบานหรือแก้บน ซึ่งส่วนใหญ่จะแก้บนด้วยการปล่อยไก่ โดยจะหาไก่ตามจำนวนที่ตั้งใจไว้มาติดทองคำเปลวที่ปาก นำไปปล่อยที่กุโบ มีผู้มาแย่งไก่ทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ เพราะถือว่าใครได้ไก่ปากทองไปก็จะได้บุญ

ตกตอนเย็น บางครอบครัวก็เดินทางไปเยี่ยมญาติ บางครอบครัวก็ไปเที่ยวชายหาด โดยเฉพาะชายหาดแหลมสนอ่อน แหลมสมิหลา บ้างก็ไปดูภาพยนตร์

การเยี่ยมญาติพี่น้องเพื่อขอยืมซึ่งกันและกัน และการฉลองวันอิติลพิตรีใช้เวลา 1-3 วัน ผู้มีฐานะดีก็จะมีการแจกขนม แจกเงินเด็กและผู้ยากจน มีการจัดการละเล่นเกมต่าง ๆ

วันตรุษอิติลอัฎฐา (การออกบวชหม้อใหญ่) เป็นวันฉลองรื่นเริงอีกครั้งหลังจากวันอิติลพิตรี (ออกบวชหม้อเล็ก) โดยนับจากวันตรุษอิติลพิตรี ประมาณ 70 วัน และเป็นวันฉลองในช่วงการทำฮัจย์ที่เมืองเมกกะ มุสลิมทั่วโลกจะฉลองพร้อมกันให้แก่ผู้ที่มีความสำเร็จในโอกาสเดินทางไปหาพิธีฮัจย์ ครอบครัวใดที่ไม่ได้ทำบุญออกบวชหม้อเล็กก็จะต้องพยายามที่จะทำบุญออกบวชหม้อใหญ่ให้ได้ เพราะถือว่าเป็นการบุญที่ต้องหาโอกาสกระทำ

สิ่งที่กระทำในวันตรุษอิติลอัฎฐา

1. การไปร่วมละหมาดในมัสยิด
2. การเชือดกุรบาน ผู้มีฐานะเพียงพอจะต้องเชือดสัตว์อย่างน้อย 1 ส่วน เพื่อแจกจ่ายแก่ผู้ยากจน ถ้าเป็นวัว ควาย 1 ตัว แบ่งได้ 7 ส่วน ถ้าเป็น แพะ แกะ 1 ตัว ต่อ 1 ส่วน

3. การพบปะขอยืมซึ่งกันและกัน (การมะฮัฟ) เหมือนวันออกบวชหม้อเล็ก
4. การไปเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง
5. การบริจาดทาน เลี้ยงอาหาร แต่ไม่มีการจ่ายชะกาต
6. การไปเยี่ยมสุสาน (กุโบ)

ส่วนการเตรียมอาหารการกิน มีลักษณะเดียวกับวันออกบวชหม้อเล็ก

ในการยกอาหารคาวหวานไปทำบุญที่มีสยิด หรือที่กุโบ(สุสาน) จะต้องมีการเหน็ด
 โดยความเชื่อว่าอาหารเหล่านั้นได้ทำบุญส่งไปให้ญาติพี่น้องที่เสียชีวิตไปแล้วเช่นเดียวกับการ
 ทำบุญของพุทธศาสนา แต่ตามหลักอิสลาม เชื่อว่าเมื่อเสียชีวิตไปแล้ววิญญาณไม่จำเป็นต้องกิน
 และไม่ต้องการอะไรอีก ดังนั้นความเชื่อเรื่องการทำอาหารให้คนที่ตายได้กินนั้นน่าจะรับมา
 จากประเพณีของพุทธศาสนา

วัฒนธรรม : การเข้าสู่หน้

การเข้าสู่หน้ หรือการเข้าแขก เป็นพิธีที่ยอมรับให้บุคคลเข้านับถือศาสนาอิสลาม โดยการตัดหน้ทั้งปลายอวัยวะเพศ ซึ่งบางคนเชื่อว่าเป็นการทำเครื่องหมายให้ผู้จะเป็นมุสลิม เพื่อในวันตายไป องค์อัลลอฮ์จะแยกมุสลิมออกจากผู้ไม่นับถือศาสนาอื่น ซึ่งเชื่อกันว่าจะได้ไม่ต้องถูกพิพากษาให้ตกนรกในวันกิยามัตที่พระเจ้าพิพากษา เดิมพิธีนี้พวกยิวและคริสเตียนก็เคยปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัด โดยจะทาให้เด็กหลังคลอดแล้ว 8 วัน เพราะเป็นช่วงที่เลือดแข็งตัวได้เร็ว แต่ต่อมาก็ไม่ได้ถือว่าสำคัญที่จะต้องกระทำ ซึ่งบุคคลใดจะทาหรือไม่ทาก็ได้ไม่ผิดหลักบัญญัติของศาสนา โดยที่ถื่อกันว่าถ้าทา ก็เป็นการช่วยในการรักษาความสะอาดของอวัยวะส่วนนั้น ได้ง่ายถ้าไม่ทา ก็ต้องระวังรักษาความสะอาดส่วนนั้น ให้มากขึ้น

ในการเข้าสู่หน้ของมุสลิมในเมืองสงขลา มีจุดมุ่งหมายสำคัญ ดังนี้

1. เป็นหน้บัญญัติทางศาสนาที่จะต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ถ้ายังไม่ได้ทาพิธีนี้ ก็ถือว่ายังไม่เป็นมุสลิม
2. เป็นการแสดงถึงการบรรลุศาสนภาวะ คือเด็กที่ทาพิธีแล้ว ก็สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างมีผลต่อสายพระเนตรขององค์อัลลอฮ์ และต่อมาเมื่อมีความรู้ทางแพทยมากขึ้น ก็เพิ่มจุดมุ่งหมายเข้าไปอีก ดังนี้
3. เพื่ออำนวยความสะดวกอวัยวะส่วนนั้นให้สะอาด เป็นการป้องกันโรคบางชนิดที่เกิดขึ้นกับอวัยวะส่วนนั้น
4. เพื่อผลทางเพศสัมพันธ์ สำหรับความเชื่อของบางคนที่จะให้ความรู้สึกที่ดีในการมีเพศสัมพันธ์

ผู้ที่ทาพิธีเข้าสู่หน้ นั้น มักจะเป็นบุตรหลานของมุสลิม สำหรับมุสลิมในเมืองสงขลา เดิมจะเป็นเด็กที่มีอายุประมาณ 10 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่จะมีอายุ 12-13 ปี ก็จะให้เข้าสู่หน้ แต่ปัจจุบันจะนิยมทาที่อายุประมาณ 6-10 ปี ก็แล้วแต่ผู้ปกครองจะเห็นว่าเด็กของตนเหมาะสมจะให้ทาช่วงใด โดยพิจารณาจากภูมิกาวะทั้งทางร่างกายและอารมณ์ รวมทั้งช่วงเวลาที่จะสะดวก เช่น ช่วงปิดเทอม

นอกจากบุตรหลานของมุสลิมแล้ว ผู้ที่เข้าพิธีสูหนัดได้อีกคือ บุคคลที่ประสงค์จะเข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม อาจจะมิจุดประสงค์อื่นแฝงอยู่ เช่น จะแต่งงานกับสาวอิสลาม ถ้าไม่เข้าพิธีนับถือตามารดาฝ่ายหญิงก็ไม่นับยอมให้แต่งงาน เพราะบิดามารดาของฝ่ายหญิงบางคนเชื่อว่า ถ้าสามารถให้ฝ่ายชายเข้าพิธีสูหนัดก่อนที่จะแต่งงานกับบุตรสาวของตนได้ บิดามารดาฝ่ายหญิงก็จะไม่ต้องมีบาป ต่อจากนั้นเมื่อพ้นจากบิดามารดาไปแล้วก็เป็นหน้าที่ของเขา เหล่านี้ที่จะมีหน้าที่รับผิดชอบชีวิตทั้งฝ่ายผู้หญิงและจิตวิญญาณเอาเอง ไม่เป็นหน้าที่ของบิดามารดาอีกแล้วที่จะมารับผิดชอบ

มุสลิมทั่วไปถือว่าการเข้าสูหนัดเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ทุกคนต้องกระทำ แต่อาจจะจัดพิธีใหญ่โตแค่ไหน หรือไม่ก็แล้วแต่ฐานะของแต่ละครอบครัว ครอบครัวที่มีฐานะดีจะต้องจัดเป็นพิธีใหญ่ถือเป็นการได้หน้าได้ตา สามารถเชิญญาติสนิทมิตรสหายมาให้มากเท่าไรยิ่งดีเพื่อมาเป็นสักขีพยาน และเป็นการพบปะเพื่อนฝูงที่อยู่ห่างไกลกัน เมื่อกินเลี้ยงและฉลองกันเสร็จก็อาจจะมีการรวบรวมเงินร่วมทำบุญกับเจ้าภาพตามสมควร แต่ถ้าครอบครัวใดมีฐานะด้อยลงมาก็จัดเลี้ยงเฉพาะญาติและเพื่อนฝูงที่สนิทใกล้ชัดจริง ๆ บอกกล่าวมาช่วยกัน และถ้าฐานะด้อยจริง ๆ ก็ไม่จัดพิธีอะไรเลย เพียงแต่นำบุตรหลานเหล่านั้นไปที่โรงพยาบาลให้แพทย์ไม่ว่าจะเป็นมุสลิมหรือไม่ ช่วยขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศให้ ซึ่งเป็นการไม่ยุ่งยากและประหยัดทั้งทรัพย์สินและเวลา ทั้งเชื่อมั่นได้ว่าแผลที่ขลิบนั้นไม่มีปัญหาติดเชื้อหรืออักเสบ เพราะแพทย์ตามโรงพยาบาลรู้หลักการแพทย์มากกว่าหมอมุสลิมที่มาทำพิธีให้ตามบ้าน ซึ่งในปัจจุบันมีมุสลิมหลายคนที่ย้ายไปโรงพยาบาล ซึ่งสะดวก รวดเร็วและประหยัด แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีมุสลิมอีกหลายคนที่จะต้องพยายามจัดพิธีเข้าสูหนัดให้บุตรหลานตามที่บรรพบุรุษได้ทำกันมาซึ่งถือว่ามิผลทางจิตใจมากกว่า เพราะยังมีฮัจยีมาร่วมสวดมนต์ให้พรด้วย

ในการทำพิธีเข้าสูหนัดของมุสลิมในเมืองสงขลา เริ่มจากบิดามารดากำหนดวันเข้าพิธีสูหนัดบุตรหลาน มักจะเป็นช่วงปิดเทอมเพราะมีเวลารักษาแผลให้หายก่อนโรงเรียนเปิด อาจจะมีการชักชวนบุตรหลานของญาติสนิทมิตรสหายมาเข้าสูหนัดพร้อมกับบุตรของตน เพื่อเด็ก ๆ จะได้มีเพื่อนร่วมเชียร์และร่วมเจ็บด้วยกัน เด็กบางคนอาจจะกลัวแต่เมื่อเห็นเพื่อนไม่กลัวก็ทำให้ตัวเองมีความกล้าขึ้นไม่เช่นนั้นก็อายเพื่อน ๆ จากนั้นก็มีการจัดเตรียมสถานที่ซึ่งมักจะเป็นห้องกว้างและโล่งเพื่อให้หมอทำพิธีได้สะดวก และเมื่อเสร็จแล้วเด็ก ๆ

ที่เข้าสู่หัตถ์จะได้มีทันตอนพักผ่อน มีการเตรียมผ้าถุงใหม่ ๆ ให้เด็ก ๆ พร้อมทั้งนำหาวมาผูกปลายเป็นรูปโค้ง เพื่อใช้มาผูกหรือสอดติดกับผ้าถุงด้านหน้าท้องของเด็ก เป็นการป้องกันไม่ให้ผ้าถุงไปเสียดสีลูกแผลที่ขลิบไว้

เมื่อถึงวันงาน ก็จะมีการเตรียมอาหารคาวหวานไว้เลี้ยงแขกที่มาในงาน ส่วนเด็ก ๆ ที่จะเข้าพิธีสัณฑ์จะอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด เวลาที่นิยมทำพิธีประมาณ 8.00-10.00 น. และ 15.00-17.00 น. เพราะช่วงเที่ยงอากาศร้อนมากกว่าช่วงเช้าและบ่าย ทำให้เลือดที่ไหลออกมากอาจเป็นอันตรายได้ ดูเหมือนจะเป็นการห้ามเลือดไปด้วยในตัว เมื่อทุกฝ่ายพร้อม ทั้งหมดทำพิธีและเด็กซึ่งเดิมจะให้หนึ่งแฉ่น้ำเย็นให้ทาน ๆ เพื่อให้อวัยวะเพศชายจะได้ไม่เจ็บเมื่อจะขลิบหนึ่งส่วนนั้น จากนั้นก็ให้เด็กนั่งบนหยวกกล้วย หมอจะดึงหนังหุ้มอวัยวะเพศที่ขลิบออก อาจจะวัดแล้วทำเครื่องหมายไว้โดยรอบ แล้วหีบหนังส่วนที่จะขลิบติดกับท่อนหยวกกล้วยที่หนึ่ง หมอจะสวดและกล่าวอภินิหารองค์อัลลอฮ์พร้อมกับลงมือตัดหนังตรงที่ทำเครื่องหมายไว้ด้วยมีดคมหรือกรรไกร แล้วเอายาใส่แผลซึ่งสมัยก่อนจะเป็นยาสมุนไพรรู ใช้ยอดตองอ่อนพันแผล ซึ่งยอดตองจะมีคุณสมบัติเย็น อ่อนตัวและไม่ติดแผล ทั้งไว้ประมาณ 15 วันแผลก็จะหาย ปัจจุบันหมอที่ทำพิธีเริ่มมีความรู้ทางแพทย์สมัยใหม่มากขึ้นจะมีการฉีดยาชาและยาป้องกันบาดทะยักก่อนลงมือขลิบ ถ้าผู้เข้าพิธีสัณฑ์โตมากแผลอาจจะใหญ่มีการเย็บแผลรอบ ๆ หนังที่ขลิบ เสร็จแล้วก็ใส่ยาและใช้ผ้าพันแผลไว้ มียาทาและยากินแก้อักเสบ

เมื่อเสร็จจากการทำแผลเรียบร้อยแล้ว ก็จะให้ผู้เข้าพิธีสัณฑ์กล่าวปฏิญาณในการเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามต่อหน้าสักขีพยานอย่างน้อย 2 คน กล่าว 2 ประโยค ประโยคแรกปฏิญาณต่อองค์อัลลอฮ์ โดยกล่าวว่า "อัซฮาดุลลอฮิลลาฮิลลาฮิลลาเลาะห์" มีความหมายว่า "ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์" อีกประโยคหนึ่งเป็นการปฏิญาณต่อหนังสืออัลกุรอาน โดยกล่าวว่า "วาฮียุลลอฮิลลามุฮัมมัดลอรุซซุลเลาะห์" มีความหมายว่า "หนังสืออัลกุรอานเป็นพระดำรัสขององค์อัลลอฮ์" เป็นอันเสร็จพิธี บุคคลนั้นก็เป็นมุสลิมโดยสมบูรณ์ สามารถปฏิบัติศาสนกิจตามบทบัญญัติได้อย่างมีความหมายต่อสายพระเนตรขององค์อัลลอฮ์

สำหรับผู้ที่ไปให้แพทย์ที่โรงพยาบาลทำ ให้ เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วก็กลับบ้าน ญาติผู้ใหญ่หรือบิดามารดาก็จะให้กล่าวคำปฏิญาณ 2 ประโยคดังกล่าวที่บ้าน ก็เป็นอันเสร็จพิธี

เช่นเดียวกัน จะมีการเลี้ยงฉลองกันต่อสำหรับผู้ที่มาเป็นสักขีพยาน หรือมาร่วมงานก็แล้วแต่ เจ้าภาพ

ในบางท้องถิ่นของจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะมีการทำพิธีสูกัดให้กับผู้หญิงด้วย โดยใช้หมอต้าแยซึ่งเป็นเพศเดียวกัน ซึ่งจากสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 7¹ กล่าวว่า

ถ้าเป็นผู้หญิง ต้องอาศัยโต๊ะขี้แด (หมอต้าแย) ซึ่งเป็นเพศหญิงด้วยกันทำให้ โดยการนำสตางค์แดงมีรู (สตางค์ราคา 1 สตางค์ ของไทยสมัยก่อน) ใ้รูของสตางค์สวมลงตรงปลายเพื่อกลีบ ซึ่งอยู่ในระหว่างโยนของผู้หญิงนั้น แล้วใช้ปลายเข็มหรือปลายมีดคม ๆ สะกิดปลายเพื่อส่วนนั้นให้โลหิตออกมา ขนาดแมลงวัน 1 ตัวกินอ้มก็เป็นเสร็จพิธีในขั้นแรก

ขั้นตอนต่อไปก็เป็นการกล่าวปฏิญาณเหมือนกันกับคำกล่าวของผู้ชาย ซึ่งพิธีเข้าสู่หัตถ์ของผู้หญิง บางคนกล่าวว่าจะทำให้เด็กตั้งแต่เล็ก ๆ เลยก็ได้ แต่ในเมืองสงขลาจะไม่มี การเข้าสู่หัตถ์ของผู้หญิง

และมีความเชื่อกันว่า มุสลิมใดสามารถนำบุคคลต่างศาสนา ให้เข้ามารับนับถือ อิสลามได้ ถือว่ามุสลิมคนนั้นได้บุญมาก เพราะการจะรับนับถือศาสนาอิสลามนั้นจะต้องผ่าน ขั้นตอนการเข้าพิธีสูกัดซึ่งดูจะเป็นด่านสำคัญที่จะทำให้บุคคลต่างศาสนาหวาดเสียวอยู่ไม่น้อย แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันมีคนทั่วไปที่รู้ว่าการตัดปลายหนังหุ้มอวัยวะเพศเป็นสุขอนามัยในการ ช่วยรักษาความสะอาดส่วนนั้นไม่ให้เป็นที่หมักหมมติดเชื้อโรคบางอย่างได้ง่าย จึงมีหลายคน ที่นิยมทำให้นบุตรหลานของตนหลังจากคลอด ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด

¹ สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 7. 2529.

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลและเสนอแนะ

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีสังคมชาวบ้านเป็นแบบพหุสังคม คือมีการผสมผสานระหว่างชุมชนไทยพุทธ ไทยมุสลิมและชาวจีน แต่กระนั้นก็ตีชุมชนทั้งสามก็มีวิถีชีวิตที่แตกต่างกันตามลักษณะของความเชื่อและความศรัทธาในศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านภาษาและวัฒนธรรม แม้ว่าชาวเมืองสงขลาส่วนใหญ่จะใช้ภาษาไทยถิ่นเป็นหลัก แต่ด้วยอิทธิพลของศาสนาที่ยอมรับนับถือจึงทำให้ศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาได้เข้ามาปนกับภาษาไทยถิ่นอย่างเช่นมุสลิมในเมืองสงขลาที่มีการยืมศัพท์จากภาษามลายูมาใช้ โดยจะใช้ทั้งในลักษณะที่ทับศัพท์โดยตรง และนำมาเปลี่ยนแปลงเสียงของคำตามสำเนียงภาษาไทยถิ่นในด้านความหมายของคำก็เช่นเดียวกันจะใช้ทั้งความหมายเดิม และความหมายที่เปลี่ยนไปในลักษณะในความหมายกว้างออกหรือแคบเข้าในบางคำ ส่วนในเรื่องของวัฒนธรรม ตั้งแต่วัฒนธรรมการเกิดจนตายก็มีลักษณะของวัฒนธรรมที่เหมือนและแตกต่างจากวัฒนธรรมมุสลิมถิ่นอื่นเป็นที่น่าสนใจมาก ประกอบกับปัจจุบันเมืองสงขลาเป็นเป้าหมายหลักของรัฐบาลที่ได้กำหนดโครงการพัฒนาเมืองสงขลาให้เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมเมืองสงขลา ไม่ว่าจะเป็นชนบทชนชั้น ประเพณี ภาษา และวัฒนธรรม ผู้วิจัยในฐานะเป็นชาวเมืองสงขลาโดยกำเนิด จึงมีความตระหนักที่จะรวบรวมและรักษาในเรื่องของภาษาและวัฒนธรรมมุสลิมในเมืองสงขลาไว้เพื่อเป็นมรดกให้ลูกหลานและผู้สนใจได้ศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาคำยืมภาษามลายูของมุสลิมในเมืองสงขลา
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมของมุสลิมในเมืองสงขลา

ความสำคัญของการศึกษา

1. ช่วยให้รู้ถึงคำยืมภาษามลายูของมุสลิมในเมืองสงขลา ทั้งในเรื่องเสียงและความหมายของคำ การเปลี่ยนแปลงด้านเสียงและความหมายของคำ
2. ช่วยให้เห็นวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของมุสลิมในเมืองสงขลาตั้งแต่การเกิดจนถึงการตาย และการปฏิบัติพิธีกรรมต่าง ๆ
3. ใช้เป็นหลักฐานทางภาษาและวัฒนธรรม สำหรับผู้ที่สนใจจะศึกษาวิจัยภาษาและวัฒนธรรมในถิ่นอื่นต่อไป

ข้อตกลงและขอบเขตของการศึกษา

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาคำยืมภาษามลายูในเรื่องของคำ ความหมาย การเปลี่ยนแปลงด้านเสียงของคำ และความหมาย และมุ่งศึกษาในเรื่องของวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตในเมืองสงขลา ซึ่งเป็นมุสลิมที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านบน บ้านกลาง และบ้านนอก ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ข้อมูลทั้งทางภาษาและวัฒนธรรม ได้เก็บรวบรวมและศึกษาในปี พ.ศ. 2535 ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 6 คน เป็นผู้ชาย 3 คน และเป็นผู้หญิง 3 คน ถือเป็นตัวแทนของมุสลิมในเมืองสงขลา

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 6 คน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านบน บ้านกลาง และบ้านนอก มีอายุตั้งแต่ 45-65 ปี ซึ่งอาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้ไม่น้อยกว่า 3ชั่วอายุคน มีการศึกษาไม่สูงนัก โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาความรู้ที่เกี่ยวกับจังหวัดสงขลาจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์บุคคลศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนออกเก็บข้อมูลภาคสนาม

- ข้อมูลทางภาษา ได้จัดรายการคำสำหรับศึกษา

คำเรียกเครือญาติ

คำเรียกตำแหน่งทางศาสนา

คำเรียกชื่ออาหาร

คำเรียกเครื่องมือเครื่องใช้

คำเรียกศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม

คำเรียกชื่อสัตว์

คำเรียกชื่อพืช

คำศัพท์ทั่วไป

- ข้อมูลทางวัฒนธรรม ได้รวบรวมข้อมูลในเรื่องของ

การเกิด

การแต่งงาน

การตาย

การละหมาด

การถือศีลอด

การบริจาคทาน

การทำบุญออกบวช

การทำพิธีสühนัต

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องช่วยบันทึกเสียง และใช้สัญลักษณ์สำหรับใน เรื่องของภาษา ทั้งสอบถามข้อมูลด้วยตนเอง และถ้าไม่แน่ใจก็สอบถามจากผู้รู้อีกครั้งหนึ่ง

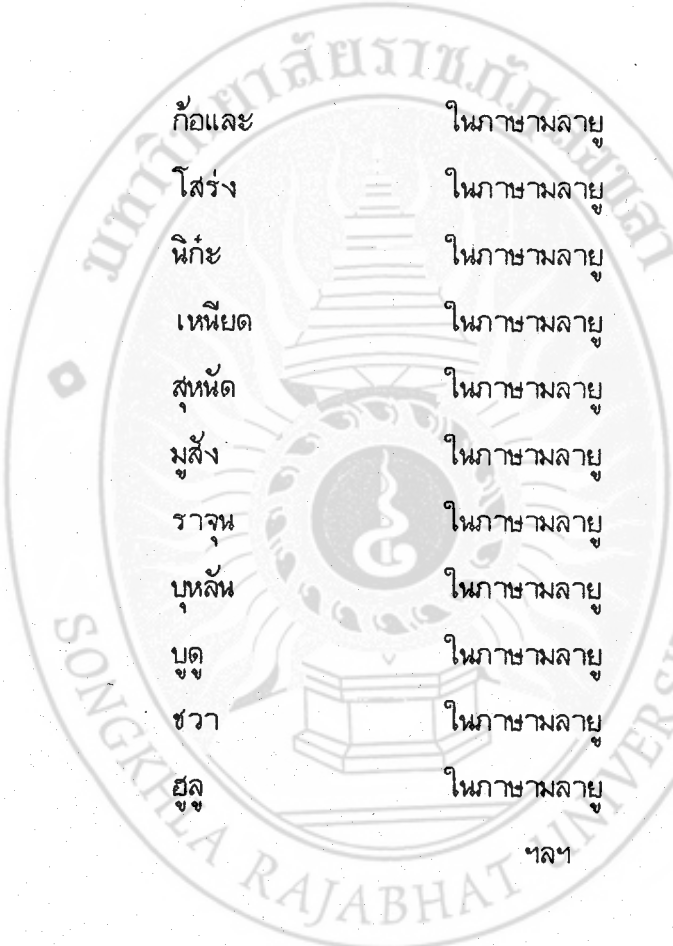
สรุปและอภิปรายผล

1. ภาษา ผู้วิจัยได้รวบรวมคำยืมภาษามลายูที่ปรากฏว่ามีใช้ในชีวิตประจำวันของมุสลิมในเมืองสงขลา โดยเสนอในรูปของเสียงของคำในภาษากิน เปรียบเทียบกับเสียงใน

ภาษามลายูกลาง และความหมายของคำในภาษากันเปรียบเทียบกับความหมายในภาษามลายูจากนั้นจะเสนอให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง และการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย ผลของการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1.1 เสียงของคำ

การทับศัพท์ คือ มีเสียงของคำใกล้เคียงกับเสียงในภาษามลายูเดิม
เช่น

ก่อและ	ในภาษามลายู	koleh
โสร่ง	ในภาษามลายู	sarong, sarung
นิกะ	ในภาษามลายู	nikah
เหี้ยม	ในภาษามลายู	niat
สุนัต	ในภาษามลายู	sunat
มุสัง	ในภาษามลายู	musang
ราจัน	ในภาษามลายู	racun
บุหลัน	ในภาษามลายู	bulan
บูดู	ในภาษามลายู	budu
ชวา	ในภาษามลายู	jawa
ฮูลู	ในภาษามลายู	hulu

ฯลฯ

การตัดเสียง มีทั้งตัดพยางค์หน้า ตัดพยางค์กลางและตัดพยางค์หลัง เช่น

ปะ	มาจาก	bapak	ตัด	ba	ออก
โตะ	มาจาก	datok	ตัด	da	ออก
บั้ง	มาจาก	abang	ตัด	a	ออก
กัต	มาจาก	pukat	ตัด	pu	ออก
คง	มาจาก	jagung	ตัด	ja	ออก
ไน	มาจาก	kainserban	ตัด	kainser	ออก

ปิง	มาจาก	japing	ตัด	ja	ออก
จัมดะ	มาจาก	campedak	ตัด	pe	ออก
กำยาน	มาจาก	kemeyan	ตัด	e	ออก
สวา	มาจาก	sawanih	ตัด	ni	ออก
กะ	มาจาก	kakak	ตัด	kak	ออก

ฯลฯ

การกลมกลืนเสียง คำในภาษามลายูเดิมมีหลายพยางค์ เมื่อนำมาใช้ก็
ออกเสียงรวมเป็นพยางค์เดียว เช่น

keris	เป็น	กริด
kelip	เป็น	กลีบ
guru	เป็น	ครู
golok	เป็น	คัลลอก
barat	เป็น	พลัด

ฯลฯ

การเปลี่ยนหรือย้ายเสียง ซึ่งมีทั้งเปลี่ยนเสียงสระและพยัญชนะไม่มีข้อจำกัด
ที่ตายตัว เช่น

bawa	เป็น	มะวัน	เปลี่ยน	บ	เป็น	ม
batik	เป็น	ปาเตะ	เปลี่ยน	บ	เป็น	ป
golok	เป็น	คัลลอก	เปลี่ยน	ก	เป็น	ค
rambai	เป็น	ละไม	เปลี่ยน	ร	เป็น	ล
				บ	เป็น	ม
barat	เป็น	พลัด	เปลี่ยน	บ	เป็น	พ
				ร	เป็น	ล
jambu	เป็น	ชมโพ	เปลี่ยน	อู	เป็น	โอ

kopi	เป็น	ก๊อปี	เปลี่ยน	โอ	เป็น	ออ
puasa	เป็น	ปอซอ	เปลี่ยน	อัว	เป็น	ออ
duku	เป็น	ลูกู	เปลี่ยน	อุ	เป็น	อู
syaitan	เป็น	แซ่ตัน	เปลี่ยน	ไอ	เป็น	แอ
tuhan	เป็น	โตะฮัน	เปลี่ยน	อู	เป็น	โอ

ฯลฯ

1.2 ความหมายของคำ

ความหมายคงเดิม เช่น

ปะ	หมายถึง	พ่อ
ครู	หมายถึง	ครู
ก๊อปี	หมายถึง	กาแฟ
หิกะ	หมายถึง	แต่งงาน
ตะเบะ	หมายถึง	วันทยาหัตถ์
มุสัง	หมายถึง	ชมด
บุหลัน	หมายถึง	ดวงจันทร์
ฯลฯ		

ความหมายกว้างออก เช่น

ราชูญ ความหมายเดิมหมายถึง ยาพิษ แต่่นำมาใช้ในความหมายว่า ยาพิษ การวางยาพิษ และการถูกวางยาพิษ

โสร่ง ความหมายเดิมหมายถึง ผ้าห่มผู้ชายมีลายตาหมากรุก แต่่นำมาใช้รวมเรียกผ้าถุงทุกชนิดทั้งของผู้หญิงและผู้ชาย

ล้าก้ง ความหมายเดิมหมายถึง ผ้าคลุมศพผู้หญิง แต่่นำมาใช้เรียกชุด ละครของหญิงทั้งชุด

ฯลฯ

ความหมายแคบเข้า เช่น

ยากัด ความหมายเดิมหมายถึง ภาชนะที่ต้องเสียดตามกฎหมาย และการ
บริจาดทาน แต่นำมาใช้ในความหมายเฉพาะการบริจาดให้คนที่มียาได้น้อยหรือยากจนหลัง
วันถือศีลลดก่อนการทำบุญออกบวช

ซูโตะ ความหมายเดิมหมายถึงยารุ่ง แต่นำมาใช้ในความหมายเฉพาะ
เรียกการละหมาดตอนย่ำรุ่ง

ความหมายย่ำยที่ เช่น

หลาดัน ความหมายเดิมหมายถึง ทิศใต้ แต่นำมาใช้เรียกลมที่พัดมาจาก
ทิศใต้

ปอเนาะ ความหมายเดิมหมายถึง กระหม่อมชั่วคราว แต่นำมาใช้ในความ
หมายเรียกโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม

ก้อดะ ความหมายเดิมหมายถึง กล้องสี่เหลี่ยม แต่นำมาใช้ในความหมาย
เรียกโรงศพของมุสลิม

จะเห็นว่าในเรื่องของคำยืมภาษาบาลีของมุสลิมในเมืองสงขลา มีลักษณะที่เป็น
เฉพาะถิ่นทั้งเสียงและความหมาย คือ เสียงของคำยืมจะนำออกตามสำเนียงของภาษา
ไทยถิ่น ที่มีลักษณะเฉพาะตน มีลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียงมากกว่าภาษาไทย
มาตรฐาน ส่วนความหมายของคำก็มักที่ใช้ความหมายคงเดิมซึ่งเป็นลักษณะร่วมกับภาษา
มลายูที่ใช้ในถิ่นอื่นและมีความหมายที่ใช้ต่างจากภาษาบาลีเดิม คือทั้งความหมายกว้างออก
ความหมายแคบเข้า และความหมายย่ำยที่

2. วัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคมที่มีการสร้าง เสริม ปรับปรุง
เปลี่ยนแปลง และถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนเป็นมรดกเฉพาะถิ่น อย่างเช่นวัฒนธรรมของมุสลิม
ในเมืองสงขลา จะมีลักษณะทั้งที่เป็นลักษณะเฉพาะถิ่นของตน มีลักษณะร่วมและมีลักษณะต่าง
จากมุสลิมท้องถิ่นอื่น ดังนี้

การเกิด ผู้หญิงมุสลิมในเมืองสงขลาเมื่อตั้งครรภ์จะนิยมไปฝากครรภ์กับ หมอที่คลินิกหรือโรงพยาบาล และเมื่อถึงกำหนดคลอดก็จะไปคลอดกับหมอที่คลินิก หรือที่ โรงพยาบาลที่ได้ไปฝากครรภ์ไว้ ส่วนหมอดำแยะอย่างสมัยก่อนจะไม่มีอีกแล้ว ดั้งเดิมพิธีการ ต่าง ๆ ในการคลอดก็หมดความสำคัญจึงไม่ปรากฏอีก เมื่อตัดสายสะดือเด็กแล้ขอทำความสะอาดเด็กแล้วหมอหรือพยาบาลก็จะนำเด็กออกมาให้พ่อและแม่ได้ชื่นชม ส่วนจะมีการ "บั้ง" หรือ "กอมัด" หรือไมกัแล้วแต่พ่อกับแม่ บางคนก็ว่าไม่จำเป็นเพราะเด็กยังไม่รู้เรื่องอะไร แต่บางคนก็ยังทำให้เด็กอยู่ หลังจากกลับบ้าน หลังคลอดครบ 7 วัน ครอบครัวที่มีฐานะดีก็ จะจัดพิธีขึ้นเปลและพิธีเชือดสัตว์ให้เด็ก ถ้าเป็นเด็กผู้ชายให้เชือด 2 ส่วน เท่ากับแพหรือ แกะ 2 ตัว ถ้าเป็นเด็กผู้หญิง ก็เชือดเพียง 1 ส่วน เท่ากับแพหรือแกะ 1 ตัว เมื่อทำพิธี ขึ้นเปลเสร็จก็จะมีการตั้งชื่อให้เด็กโดยเฉพาชื่อที่เป็นภาษาอาหรับ ซึ่งเป็นชื่อที่ใช้ประกอบ พิธีกรรมทางศาสนา ส่วนชื่อที่เป็นภาษาไทยก็ใช้ในการติดต่อทางราชการ เช่น แจ้งเกิด เข้าโรงเรียน เข้ารับราชการ เป็นต้น ส่วนใหญ่มุสลิมในเมืองสงขลาจะนิยมตั้งชื่อภาษา ไทยมากกว่าภาษาอาหรับ ทั้งชื่อเล่นและชื่อจริง

สำหรับชื่อภาษาอาหรับที่นิยมตั้งให้เด็กนั้น มักเป็นชื่อของบุคคลสำคัญที่มีบทบาททาง ประวัติศาสตร์และทางศาสนาอิสลาม ส่วนจะตั้งอย่างไรก็จะดูตามวัน เวลาที่เคยกำหนด กันมา แต่ก็ไม่ได้สำคัญมากนักที่จะดูวัน เวลาคลอด ผู้ที่จะตั้งชื่อให้ก็จะตั้งให้ตามที่คิดว่าชื่อนั้น ไพเราะ คำนั้นก็ให้ฟังดูเป็นภาษาอาหรับ อาจจะตัดพยางค์ให้สั้น เรียบง่าย เหมาะกับการ ออกเสียงตามสำเนียงภาษาไทยก็ถือว่าใช้ได้

ส่วนผู้ที่มีฐานะยากจน ลำบากไม่สามารถจะหาพิธีขึ้นเปลและพิธีเชือดสัตว์ก็ได้ต้อง ทำ ไม่มีศาสนบัญญัติบังคับว่าผิด แต่เมื่อใดที่มีโอกาส พ่อแม่ก็ต้องการที่จะหาให้กับบุตรตัวเอง โดยเฉพาพิธีเชือดสัตว์

การแต่งงาน หรือการนิกห์ นับเป็นจุดเริ่มต้นของครอบครัวใหม่ ที่ทั้งหญิง และชายจะต้องรับผิดชอบตนเอง ทั้งฝ่ายเหื่อนหนึ่งและฝ่ายจิตวิญญาณ และเป็นจุดสุดท้ายที่พ่อ แม่จะต้องปล่อยให้ลูกพ้นจากความรับผิดชอบ ซึ่งมุสลิมที่เป็นพ่อแม่ส่วนใหญ่จะต้องจัดพิธีนิกห์ ให้ลูกอย่างถูกต้องตามศาสนบัญญัติ ไม่เช่นนั้นเชื่อกันว่าพ่อแม่จะมีบาป

เมื่อตกลงปลงใจจะแต่งงานกัน พ่อแม่ก็จะติดต่อผู้ใหญ่ผู้ขอกัน อาจจะมี
ขันหมากหรือไม่ก็ได้และอาจจะมีการเลี้ยงแขกหรือไม่ก็ได้ แต่จุดสำคัญคือต้องทำพิธีกัน
ตามธรรมเนียมมุสลิมโดยทั่วไป ซึ่งที่จริงก็เป็นการประกาศให้รู้ว่ามี การแต่งงานกันระหว่าง
คนนี้กับคนนั้น โดยมีพยานรู้เห็นอย่างน้อย 2 คนและยอมรับทั้งคู่ว่าเป็นสามีภรรยากันอย่าง
ถูกต้อง ทั้งในสายตาของคนในสังคมและในสายพระเนตรของพระเจ้าคือองค์อัลลอฮ์ ซึ่ง
ในสงขลาอาจจะถือว่างานเลี้ยงสำคัญด้วย พ่อแม่ฝ่ายใดมีฐานะดีก็จะจัดงานใหญ่โต เชิญ
แขกเหรื่อมากมาย บางรายอาจจะรับเลี้ยงแขกทั้งวัน แต่ผู้ที่มีภาระงานทำหรือมีการศึกษาก็
จะจัดเลี้ยงเป็นเวลา แต่สิ่งที่จะขาดไม่ได้คือ "เหนียวเหลือง" กินกับสังขยา ซึ่งมุสลิมใน
เมืองสงขลาจะพูดกันติดปากเป็นสำนวนหมายถึงการแต่งงาน อย่างเช่นจะถามว่า "จะกิน
เหนียวเหลืองเมื่อไหร่" ก็หมายถึง "จะแต่งงานเมื่อไหร่" นับเป็นลักษณะเฉพาะถิ่น

การตาย เมื่อมีการตาย ญาติพี่น้องก็จะไปแจ้งให้ทางมัสยิดทราบ ก็จะมีการ
ตักลงบอกเช่นเดียวกับมุสลิมในถิ่นอื่น เมื่อทราบกันแล้วญาติสนิทมิตรสหายก็จะมุ่งไปที่บ้านที่
มีคนตาย อาจจะเพื่อปลอบผู้ที่ยังอยู่ เพื่อเยี่ยมศพหรือมาลัย และเพื่อร่วมอาบน้ำศพ ซึ่งจะ
เป็นการร่วมอาบน้ำศพกันจริง ๆ ไม่ใช่อาบให้เฉพาะมืออย่างที่ไทยพุทธนิยมปฏิบัติกันอยู่ แต่
จะใช้น้ำรดตั้งแต่ศีรษะลงมาถึงเท้า โดยจรดน้ำข้างขวาก่อน 3 ครั้ง แล้วมารดน้ำข้าง
ซ้ายอีก 3 ครั้ง เมื่อหมดผู้ประสงคจะอาบน้ำศพแล้ว ผู้ใหญ่ในพิธีก็จะอาบน้ำที่ผสมการบูร
ใบพุทรา และดอกมะลิอีก 3 ครั้ง แล้วจึงอาบน้ำละหมาดให้ศพ เป็นอันเสร็จพิธีอาบน้ำศพ
จากนั้นเช็ดตัวให้ศพก่อนหามห่อใช้ผ้าลิบิดทวารทั้งหน้าและตามข้อพับต่าง ๆ

การห่อศพ จะใช้ผ้าขาว 3 ชั้นสำหรับผู้ชาย และผ้าขาว 5 ชั้นสำหรับผู้หญิง
แต่ละชั้นจะโรยด้วยพิมเสนและการบูร อาจจะใช้ดอกไม้หอม ๆ ด้วย แล้วพับผ้าห่อศพโดย
ให้ผ้าทางขวาทับทางซ้าย พูดยับผ้าที่ตัดไว้ยาว ๆ เหนือศีรษะรวบเป็นจุก พูดยับ เอว
ต้นขา และปลายเท้ารวบเหมือนศีรษะ อาจจะละหมาดให้ศพก่อนหรือนำไปละหมาดที่กุโบ
ก็ได้ ในสงขลานิยมหาศพวางบนแคร่หาม ครอบด้วย "กอดยห์" แล้วคลุมด้วยพรมหรือผ้า
สักหลาดอาจจะมิโคร่งไม้ตกแต่งด้วยดอกไม้หรือกระดาสีให้สวยงาม ผู้ชายช่วยกันหามไป
กุโบ ไม่นิยมหามบรรทุก การหามไปถือว่าได้บุญ ซึ่งมุสลิมในถิ่นอื่นไม่ถือ ขณะเดียวกัน

ก็มีคนช่วยกันขุดหลุมเตรียมไว้แล้ว เมื่อลหฺมาตเสร็จก็จะนำศพลงฝัง ผู้ที่มาร่วมในการฝังก็กอบดินค่อย ๆ โยนลงในหลุม มีผู้ลงในหลุมช่วยกันดินไม่ให้กระทบกอดตห์แรงเกินไป ทุกอย่างทำอย่างนุ่มนวลเพื่อเป็นการให้เกียรติศพ เมื่อผู้ลงในหลุมขึ้นมาแล้วก็จะช่วยกันถมดินจนเต็มและพูนดินขึ้นมาเป็นเนิน มีก้อนหินหรือเสาปูนปักเป็นเครื่องหมาย จมมีการอ่านคัมภีร์กุรอานที่ฝังศพหรือที่บ้านก็ได้ 3 วัน 5 วัน หรือ 7 วัน

หลังจากที่ญาติเสียชีวิตไป มุสลิมจะไม่มีการไว้อาลัย เพราะเชื่อว่าผู้ตายได้ไปอยู่กับพระเจ้าแล้ว อาจจะมีการทำบุญให้ผู้ตายหลังจาก 7 วัน 45 วัน หรือ 100 วัน ก็แล้วแต่ฐานะ แต่บางคนไม่เชื่อเรื่องการทำบุญให้ผู้ตายจึงไม่ต้องทำ ซึ่งการทำบุญให้ผู้ตายน่าจะรับกรรมเหิมของไทยพุทธมา และจะมีการไปเยี่ยมหลุมฝังศพปีละครั้งเป็นอย่างน้อย เพื่อระลึกถึงผู้ตายในวันทำบุญออกบวช หรือวันตรุษอิดิลฟิตรี และวันตรุษอิดิลอฎฮา

ลหฺมาตหรือการมหยั่ง เป็นศาสนบัญญัติที่สำคัญข้อหนึ่งของอิสลามซึ่งกำหนดให้มุสลิมต้องทำลหฺมาตหรือมัสการพระเจ้าวันละ 5 เวลา และในวันศุกร์จะต้องไปลหฺมาตรวมกันที่มัสยิด เดิมทีมัสยิดในเมืองสงขลาผู้หญิงจะไปร่วมลหฺมาตด้วยในวันศุกร์ แต่ต่อมาเนื่องจากสถานที่คับแคบมีไม่พอกับจำนวนผู้ไปลหฺมาต ดังนั้นผู้หญิงจึงลหฺมาตที่บ้าน แต่ผู้ชายไปลหฺมาตที่มัสยิด นอกจากนี้ก็มีการลหฺมาตให้ผู้ตาย ลหฺมาตในวันออกบวช เป็นต้น ก่อนจะลหฺมาตต้องมีการอ่านหฺลลลหฺมาต สวมเสื้อผ้าให้เรียบร้อย สะอาด ผู้ชายหุงผ้าใส่รงเป็นตา ๆ สวมเสื้อและสวมหมวกเฉพาะแบบ แต่ผู้หญิงจะมิชุดเฉพาะเรียกว่าชุดตะละกง จะลหฺมาตเวลาใดก็จะมีการกำหนดเฉพาะเวลานั้น ซึ่งมุสลิมทุกคนจะต้องเรียนรู้และท่องจำทุกขั้นตอน ซึ่งจะมีลักษณะที่เหมือนกับการลหฺมาตของมุสลิมทั่ว ๆ ไป

วันถือศีลอด หรือบอซอ หรือถือบวช เป็นการงดเว้นการบริโภคอาหาร เครื่องดื่ม งดการร่วมสังวาส บาเพญฺตนให้พ้นจากความชั่วทั้งกาย วาจา และใจ ตั้งแต่แสงอาทิตย์ขึ้นขอบฟ้าจนแสงอาทิตย์ลับขอบฟ้า ระยะเวลาถือบวชในเดือนรอมฎอนเป็นเวลา 30 วัน อาจจะมีการถือบวชก่อนเดือนรอมฎอน 6 วัน และหลังเดือนรอมฎอนอีก 6 วัน เพื่อชดเชยสำหรับผู้ที่ถือไม่ครบในเดือนรอมฎอน

วัตถุประสงค์ของการถือบวช เป็นการทำตามศาสนบัญญัติที่องค์อัลลอฮ์ต้องการ ให้มุสลิมทุกคนรู้จักสภาพของความอดอยาก จะได้เข้าใจและเห็นใจคนยากจน โดยเริ่มถือบวชตั้งแต่เช้าตรู่จนพลบค่ำ จะรับประทานอาหารได้ระหว่างตี 2-4 ก่อนสว่าง และตอนแสงอาทิตย์ลับขอบฟ้าพลบค่ำ มุสลิมทุกคนจะเตรียมอาหารไว้พร้อมตามที่ต้องการ แต่มุสลิมในเมืองสงขลาจะนิยมทำข้าวยา น้ำชาใส่หน้าตาลเล็กน้อยพอหวาน ส่วนขนมจะเป็นของเชื่อมเพราะเก็บไว้ได้นาน

การอดอาหารตลอดวัน แม้แต่หน้าลายของตนเองก็จะต้องไม่ยอมกลืน แต่มุสลิมบางแห่งและบางคนก็ว่าหน้าลายในคอตนเองกลืนได้ เพราะไม่ใช่หน้าจากภายนอก ซึ่งจะสังเกตเห็นว่า มุสลิมที่ไม่ยอมกลืนหน้าลายจะต้องบ้วนหน้าลายทิ้งบ่อย ๆ จนบางครั้งเป็นที่รังเกียจของคนอื่น แต่มุสลิมที่เข้าใจจะต้องหาที่รองรับหน้าลายหรือบ้วนเป็นที่เป็นทาง ไม่บ้วนทิ้งสกปรก และถือว่าเป็นบาป ถ้าคนอื่นเหยียบหน้าลายของตนเอง แม้จะถือบวชแต่มุสลิมก็ต้องทำงานตามปกติ ต้องอดทน เพราะถือว่าการถือบวชได้บุญมาก ตอนเย็นเลิกงานก็ต้องมาเตรียมอาหารเพื่อ "แก้บวช" ในแต่ละวันเช่นเดียวกับมุสลิมคนอื่นๆ

การบริจาคทานหรือจ่ายชะกาต เป็นศาสนบัญญัติที่จะให้มุสลิมทุกคนที่มีรายได้เหลือจากการครองชีพบริจาคแก่ผู้ขัดสนเพื่อเป็นการลดช่องว่างทางสังคม ฝึกให้มีความใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ลดความเห็นแก่ตัว โดยจะกำหนดให้บริจาคได้เมื่อสิ้นสุดการถือศีลอด ก่อนจะมีการทำบุญในวันอีดิลฟิตรี จะมีอัตรากำหนดการจ่ายชะกาต อาจจะเป็นเงิน ทอง สัตว์ พืช รายได้จากธุรกิจการค้า ส่วนใหญ่จะจ่ายให้ฮัจญ์ซึ่งเชิญมาทำพิธีจ่ายชะกาตให้ แต่ที่จริงนั้นมุ่งจะให้แก่ผู้ขัดสน ฐานะยากจน การจ่ายชะกาตของมุสลิมในเมืองสงขลาจะจ่ายให้ฮัจญ์ ซึ่งอาจจะเป็นผู้หรือตาในครอบครัวมากกว่าจ่ายให้คนยากจน และนิยมจ่ายชะกาตโดยการตวงข้าวสารหรือการตวงสาร โดยใช้ข้าวสารขาว สะอาด ใส่ภาชนะจานวนพอเหมาะ หน่วยนับเรียกว่ากัณฑ์ หรือประมาณ 4 กอบมือของบุคคลธรรมดา เทียบเท่ากับเงินกัมบาท แล้วแต่จะตกลงกันตามฐานะ หัวหน้าครอบครัวจะเป็นผู้จ่ายให้ภรรยาและบุตรในครอบครัว ส่วนบุตรสาวที่แต่งงานไปก็เป็นหน้าที่ของสามีที่จะต้องรับผิดชอบจ่ายให้ทั้งภรรยาและบุตรของตน

การทำบุญออกบวช ในวันอิติสพิดรีและวันอิติลัญญา หรือฮารีรายอ มุสลิมในเมืองสงขลาจะเรียกว่าวันออกบวช ซึ่งจะกำหนดทำบุญหลังวันถือศีลอดครบ 30 วันในเดือนรอมดอน เมื่อเห็นดวงจันทร์ก็จะกำหนดเป็นวันออกบวชหม้อเล็ก(อิติสพิดรี) ส่วนวันออกบวชหม้อใหญ่ (อิติลัญญา) จะทำกันหลังจากวันออกบวชหม้อเล็ก 70 วัน ซึ่งเป็นวันฉลองให้แก่ผู้ที่ไปทำพิธีฮัจญ์ ณ เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

ในวันออกบวช จะมีการเตรียมอาหารยอดนิยมน่าจะแกงส้ม แกงกะหรี่ด้วยเหี่ยว เหี่ยวไก่ เหี่ยวแพหรือเหี่ยวแกะ ก็แล้วแต่ อาหารหวานที่ขาดไม่ได้คือข้าวเหนียวเหลืองหน้าสังขยา จากนั้นจะมีการแจกจ่ายอาหารแลกเปลี่ยนกันระหว่างญาติมิตร อาจจะเป็นการให้กันไปให้กันมา บ้านนี้ทำอาหารนั้นแต่ไม่ได้ทำอาหารนี้กันมาแลกกัน อาจจะไปถึงญาติมิตรต่างศาสนา มีการไปละหมาดพร้อมกันที่มัสยิด แล้วเตรียมอาหารคาวหวานไปกุโบ เป็นการเยี่ยมหลุมฝังศพญาติที่เสียชีวิตไป และเป็นการพบปะญาติมิตรที่อยู่ห่างไกลกันก็จะไปพบกันที่กุโบ ยกอาหารคาวหวานไปยังศาลาที่มีโต๊ะยักแล้วสวมมดและขอพรให้ญาติมิตรข้างล่างศาลาก็กวักมารับประทานอาหารกัน เสร็จจากการไปเยี่ยมกุโบก็อาจจะไปเที่ยวทะเล ดูภาพยนตร์ก็แล้วแต่ความพอใจ ซึ่งมุสลิมเมืองสงขลาจะมีการทำบุญออกบวชกันทุกปีปีละ 2 ครั้ง ไม่ว่าจะเป็นทำบุญออกบวชหม้อเล็กหรือทำบุญออกบวชหม้อใหญ่ จะมีลักษณะเหมือนกัน แต่ในวันออกบวชหม้อใหญ่อาจจะมีการเชือดสัตว์หรือที่เรียกว่าทำกุรบาน อาจจะเชือดแพะ แกะ วัว สำหรับผู้ที่มีฐานะดีเพื่อแจกจ่ายแก่คนยากจน

การเข้าพิธีส่นัด หรือการเข้าแขก เป็นการตัดหน้ทั้งปลายอวัยวะเพศของผู้ชายที่จะเข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นศาสนบัญญัติ ตามความเชื่อก็เป็นการทำเครื่องหมายแยกมุสลิมออกจากผู้นับถือศาสนาอื่นของอัลลอฮ์ ต่อมาก็เอาเหตุผลเพิ่มขึ้นว่าเป็นการรักษาอวัยวะส่วนนั้นให้สะอาด ในการเข้าแขกของมุสลิมในเมืองสงขลาจะกระทำตามฐานะของบิดามารดา อาจจะทำใหญ่โตเชิญแขกเหรื่อมาร่วมงาน เชิญผู้ที่มีความรู้ในการทำพิธีมาทำให้ถึงบ้านโดยอาจจะรวมบุตรหลานหลายคนทำพร้อมกัน บางคนก็ให้แพทย์ที่โรงพยาบาลหรือคลินิกทำให้โดยไม่ต้องมีพิธีการอะไรก็ได้ ปัจจุบันนิยมทำให้เด็กอายุ 6-10 ปี ซึ่งแผลไม่ใหญ่สามารถหายได้ในเวลาอันสั้น และมักกำหนดทำให้ในช่วงเด็กปิดเทอม พิธีนี้ในเมืองสงขลาไม่มีการทำให้ผู้หญิง ซึ่งมุสลิมในบางถิ่นนิยมทำให้เด็กผู้หญิงด้วย ไม่ถือเป็น

ข้อบังคับทางศาสนา

ในการศึกษาถึงวัฒนธรรมของมุสลิมในเมืองสงขลา จะเห็นว่าวัฒนธรรมส่วนใหญ่ที่เหมือนกับวัฒนธรรมมุสลิมในถิ่นอื่น จะมีต่างกันบ้างก็ตรงรายละเอียดบางอย่าง ซึ่งอาจจะเห็นเพราะมุสลิมในเมืองสงขลาจะสนับสนุนให้บุตรหลานได้รับการศึกษาสูง เมื่อมุ่งในการศึกษาเล่าเรียนทำให้ต้องหาเวลาส่วนใหญ่ไปใช้กับการศึกษา หรือต้องเดินทางไปศึกษาต่างสถานที่ ต่างจังหวัด และเมื่อต้องทำงานทำให้การเคร่งครัดในวัฒนธรรม พิธีกรรมต่าง ๆ ปรับเปลี่ยนไปเพื่อความสะดวกรวดเร็วและที่ไม่จำเป็นหรือไม่ติดต่อศาสนาบัญญัติก็ตัดออกไป หรืออาจจะเห็นเพราะการอยู่ร่วมกับวัฒนธรรมไทยพุทธจึงรับของเขามาปนกัน ถ้าเห็นว่ามันขัดกับหลักศาสนา ไม่ว่าจะเป็นพิธีการขึ้นเปลเด็ก การเข้าพิธีสühnut การทำบุญออกบวช การทำบุญให้คนตายก็มีลักษณะเฉพาะของตนเอง ซึ่งอาจจะต่างจากวัฒนธรรมมุสลิมในถิ่นอื่น ส่วนการละหมาด การถือศีลอด ก็มีพิธีการเหมือนกับมุสลิมทั่วไป อาจจะต่างกันที่เริ่มมีการกล่าว "เหี้ยมด" หรือการขอ "ดูอา" หรือการสวดเป็นภาษาไทยแพร่หลายมากขึ้น เพราะง่ายต่อการจำและเข้าใจ ซึ่งเนื่องจากมุสลิมในเมืองสงขลาจะใช้ภาษาไทยถิ่นในชีวิตประจำวัน การจดหมายต้องเป็นภาษาอาหรับดูจะเป็นเรื่องยาก หรือแม้จะท่องได้แต่ไม่รู้ความหมายก็ดูเหมือนจะไม่มีประโยชน์มากนัก และเมื่อมีการใช้ภาษาไทยได้ก็จะมิผลทำให้เข้าใจได้มากกว่า

การนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ในการเรียนการสอน

ผลของการวิจัยในเรื่อง "ภาษาและวัฒนธรรมของมุสลิมในเมืองสงขลา" นี้สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในเรื่องของภาษาและวัฒนธรรมได้ ผู้วิจัยจะเสนอเป็นตัวอย่าง ดังนี้

1. ในเรื่องของภาษา สามารถนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาภาษาถิ่นสงขลาเปรียบเทียบกับภาษาถิ่นมาตรฐาน ทั้งเรื่องระบบเสียงสระ พยัญชนะและวรรณยุกต์ โดยเฉพาะจะเป็นประโยชน์โดยตรงในการศึกษาเรื่องคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ทั้งในเรื่องเสียงและความหมายของคำที่รับมาใช้โดยตรงหรือเรียกว่าการทับศัพท์ และที่นำมา

ปรับเปลี่ยน เช่น การตัดเสียง การกลมกลืนเสียง การเปลี่ยนหรือย้ายเสียง ส่วนความหมายนั้นก็ทั้งการใช้ความหมายคงเดิม ความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้า และความหมายย้ายที่ ซึ่งในการศึกษาคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ก็มีทั้งการกลายเสียงและการกลายความหมายในลักษณะดังกล่าวเช่นเดียวกัน

2. ในเรื่องของวัฒนธรรม สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งในประเทศไทยมีวัฒนธรรมไทยถิ่นที่แปลกแยกออกไปมากมาย เพราะวัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมหรือในชุมชนนั้น ๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย ด้วยลักษณะของความแตกต่างทั้งด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เช่นการมีสภาพดินฟ้าอากาศที่ต่างกัน การมีอาณาเขตที่ติดต่อกับชาติอื่น การมีประวัติความเป็นมา การอพยพโยกย้ายของชนในสังคมเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้ชนแต่ละกลุ่มมีวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับวัฒนธรรมของมุสลิมในเมืองสงขลา ที่มีลักษณะเฉพาะและลักษณะต่างจากวัฒนธรรมถิ่นอื่น ไม่ว่าจะเป็นแบบไทยพุทธหรือไทยมุสลิมด้วยกัน ดังนั้นในการนำวัฒนธรรมของมุสลิมในเมืองสงขลาไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนในเรื่องของวัฒนธรรม ก็สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาวัฒนธรรมถิ่นอื่น หรือนำไปเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมของไทยมุสลิมในถิ่นอื่น ก็จะได้ความรู้กว้างและลึก ทั้งเข้าใจวัฒนธรรมของแต่ละถิ่นชัดเจนขึ้น

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากจังหวัดสงขลาพื้นที่กว้างขวาง หลายอำเภอ และมีบางอำเภอ เช่น นาทวี จะนะ มีมุสลิมบางกลุ่มใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน จึงน่าจะมีการศึกษาวิจัยภาษาและวัฒนธรรมของมุสลิมในถิ่นดังกล่าว โดยนำแนวทางการศึกษาวิจัย "ภาษาและวัฒนธรรมของมุสลิมในเมืองสงขลา" ไปปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมมากขึ้น

นอกจากนี้อาจนำผลการศึกษาวิจัย "ภาษาและวัฒนธรรมของมุสลิมในเมืองสงขลา" ไปประกอบการเรียนการสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรม หรือวิชาภาษาต่างประเทศในภาษาไทยก็จะเป็นประโยชน์มากต่อการเรียนการสอน